# DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
# MORBO CATARRHALI BENIGNO
HOC ANNO INTER NOS EPIDEMIO

QUAM

*SUB AUSPICIIS DIVINIS*

EX CONSENSU

GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS

## PRO LICENTIA

*GRADUM DOCTORIS*

RITE CONSEQUENDI

*DIE VII. OCTOBRIS MDCCLXII.*

SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

AUCTOR

JOHANNES FRIDERICUS EHRMANN

ARGENTINENSIS.

H. L. Q. C.

*ARGENTORATI*

Ex Officina JOH. HENRICI HEITZII Univerſitatis Typogr.

## Hippocr. *Aphoriſm. Sect. III. Aph.* 1.

Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων μάλιστα τίκτουσι νοσήματα· καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ, ἢ ψύξιος, ἢ θάλψιος, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον οὕτως.

## Manil. *Aſtronomic.* I. 61-83.

*Artem Experientia fecit,*
*Exemplo monſtrante viam . . . . . .*
*Et quæcunque ſagax tentando repperit uſus*
*In commune bonum Medici comperta dedere.*

## §. I.

Κατάῤῥοος, Κατάῤῥους, Κάταῤῥος vi vocis *Defluxionem* ſignificat: apud Hippocratem *Aphor. Sect. III.* 12. & 31. *V.* 24. *VII.* 38. *de Aëre, locis & aquis Sect. III. p.* 70. & *de Morbo ſacro pag.* 90. *edit. Foëſ.* pro defluxione pituitæ ex capite in pectus ſumitur. Eundem ſignificatum & ſuo tempore huic vocabulo fuiſſe teſtatur Galenus *Comment. III. in Aph. Hipp. ad n.* 12. & *n.* 16. & *de ſympt. cauſ. L. II. cap.* 4. Sed hic Auctor eodem vocabulo quoque utitur ad metaſtaſin denominandam *l. c. Comment. IV. ad n.* 32. qui etiam teſtis eſt ſuo ævo ſuperiores Medicos hac voce excretionem, quæ præter naturam per palatum fit, denotaſſe. *Comment. II. in Prognoſt. Hippocratis ad n.* 49. Idem quoque Catarrhi ſignificatum extendit ad omnem pituitæ deſcenſum ſive in collum ſive in pectus, *de uſu part. L. VII. cap.* 7. & hinc eundem *de cauſ. ſympt. L. III. cap.* 4. diſtinguit *in Catarrhum* ſtricte ſic dictum ubi defluxio in os contingit, *Coryzam* cum in nares, *Branchum* ſi in fauces &c. Galenicam hancce diſtinctionem retinuerunt, qui eum ſequebantur Medici, prout vel ex Ægineta *L. III. cap.* 28. videre eſt. Gerhardus de Solo referente Arculano *in librum IX. Rhaſis* in ſequentes verſiculos eandem reduxit.

*Dum fluit ad pectus dicatur rheuma Catarrhus,*
*Ad fauces Branchus, ad nares dico Coryzam.*

 Græcam

Græcam vocem Celsus *L. IV. cap.* 4. per *Deſtillationem* vertit eamque Græcis quoque καταςαγμὸν audiviſſe notat. Cælius Aurelianus *Morb. Chron. L. II. cap.* 7. *Influxionem* dixit. Catarrhi ſignificatum ab Arabibus ad omnes partes corporis tranſlatum fuiſſe patet ex Abvali Ibn-Tsina *Canon. medic. L. I. S. II. Doctr. I. cap.* 5. Medicorum hos ſequentium & Catarrhum varie denominantium, diſtinguentium, determinantium adeo inſignis eſt numerus, adeo multus diſſenſus, ut nolim in recenſendis illis tempus inutiliter terere, ne videar græculos homines imitari, quos controverſia verborum torſit, contentionis cupidiores quam veritatis; id unum notans, quod in hoc morbi genere definiendo antiquioribus Medicis potius ad cauſam quam ad ipſum morbum attendere placuerit, & licet iſtam, ceu veræ theoriæ œconomiæ animalis rudes, falſam tradiderint, hunc eodem modo tamen ac nos & acceperunt & diſtinxerunt, nimirum pro *Læſione functionis partium membrana Schneideriana obductarum, ob humorem ſanguine tenuiorem, qui morboſe in iis abundat.*

## §. II.

Cum in nullo non quod Praxin morborum docet Syſtemate, ea quæ vulgo circa Catarrhum & febrem Catarrhalem occurrunt, recenſeantur ſymptomata, hinc ego miſſis iſtis, ſtatim hiſtoriam ejus, qui nunc meæ conſiderationis eſt, morbi exhibebo & eam quidem talem, qualis a Venerando Parente, circa ægros, quorum numerus ſat magnus utique extitit, fuit obſervata. Morbus aliquibus & quidem pauciſſimis ob graviora paulum ſymptomata, metum incuſſit, mitior aliis & ex his longe pluribus erat, leviſſimæ nonniſi febriculæ indicia præ ſe ferens, in quibuſdam ne ulla quidem febris potuit obſervari. Antequam autem is ad quendam vigorem pervenit, homo vires ſuæ

naturæ

naturæ quaſdam ſubire mutationes animadvertit, tam leves licet, ut ſe ægrotaturum dubitandi potius quam affirmandi rationem habere fuerit viſus; mutatus ſæpe in lecto locus, ſomnum, cui profunde ſepultus jacebat, aliquando inquietum reddidit; inde interdum accedentis per diem vertiginis tranſitoriæ cum obtuſo capitis dolore & tenſivæ lumborum moleſtiæ cauſam deduxit. Verum hæc vires acquirebant eundo. Corripiebatur æger levi dein horripilatione, omnia fere corporis membra pervagante, quam calor præternaturalis, pulſus crebritas, laſſitudo artuum, anorexia, agrypnia cum cephalalgia gravativa, ſuſurrus aurium & tuſſis, individui morbi comites inſequebantur. Oculi vivido ſuo ſplendore orbati, exſtantes & molles erant, lingua non aſpera, ſed lento alboque humore obſeſſa, urina aurantio colore tincta. Hæc prima fuit morbi imago, quam ſenſu animoque concepit Medicus, cujus impetum veſperi noctuve exacerbari obſervavit; ſecundo vero aut tertio die materiæ mucoſæ e bronchiorum, faucium, nariumque cavis ejectio, in junioribus ſubjectis & ſanguinis e naribus deſtillatio mire vehementiam ægritudinis frangebat. Sua forte illi admodum erant beati, quibus hæcce molimina naturæ, propriam ſalutem propugnantis, cito & larga quantitate per dictas vias materiem propellebant, inde enim ſymptomata breviſſime e medio fuere ſublata. His cancellis non includebatur modo, ſed in aliis altiores quoque radices egit malum, latius in vicinia ſeſe diffundens, ita ut tonſillarum inflatio earumque ſæpe inflammatio, anginæ ſpuriæ, rarius veræ, rheumatiſmi præprimis muſculorum reſpirationi inſervientium obſervata fuerint. Quin & malignitatis metum nonnunquam incuſſit morbus, quum excretiones variæ in peripheria corporis, ſcarlatinæ, urticatæ &c. ſeſe ei jungerent. Morbillis infantes utplurimum vexabantur, licet & adultis ii fuerint moleſti. Hac præſente facie triſtia utut cuilibet

 apparcant

appareant ſymptomata, prudenti tamen benignæ naturæ regimine ſalutarem eventum ſortiebantur, ut apud non paucos quarto jam die eorum ferocia urina cocta & ulcuſculis in labiis erumpentibus ſedata fuerit, pauciſſimique iis debitum naturæ perſolvere cogerentur. SENNERTI ideo verba, quæ de Catarrho & tuſſi Epidemia maligna a. 1580. graſſata, facit, *L. IV. de Febribus c. XVII.* & mea facere poſſum. *Quamvis maxima hominum pars hoc malo corripiebatur: omnes tamen fere evadebant, & vix milleſimus quiſque moriebatur.*

## §. III.

Quam præcedenti §. de febre quæ noſtræ Epidemiæ acceſſit, tradidi hiſtoriam, ab aliis febribus, quæ ejuſdem indolis eſſe videntur, in quantum perſpicientiæ meta id permittit, diſtinguere proximum erit. Eo nos ducunt obſervationes juſto rationis ſcrutinio de ægrotantis habitu fideliter captæ & intaminatis Auctorum monumentis repetitæ, viis, quibus inceſſerunt olim, quas calcare adhuc, artis incrementum eſt. Hæc tenui licet principio orirentur, ut nonniſi hiatibus hinc inde adhuc obruta & inanium hiſtoriarum ſordibus conſpurcata reperias, ſucceſſu tamen temporis Obſervatorum induſtria felicius percolebantur. Huc præ omnibus trahas neceſſe eſt morborum cohortem, quæ certis modo tempeſtatibus terram occupat & inevitabili ſua ſorte integras Provincias inquinat. Differt ideo noſtra primo a Maligna cognominis ſui febre, quod neutiquam mox ſub ejus initium ſubitanea & permagna virium proſtratio adfuerit, nunquam non fidum malignitatis indicium. In morbis malignis præterea utplurimum perpetuis ægri agitantur vigiliis, vexantur ingenti inquietudine & perturbatione mentis, maximam quandoque illi edunt ſtragem & decimo quarto demum die utplurimum finiuntur,

tur,

tur, quæ omnia tamen a morbo noſtro aberant. Exanthematibus licet & in noſtra febre in nonnullis corpus fuerit affectum, erant ea tamen leviora, ut a materie perſpirabili potius, in habitu cutis detenta & acri reddita, quam a metaſtaſi orta fuiſſe diceres, nec ad occultam quandam aëris diatheſin confugere neceſſe ſit, uti in recenſione cauſarum ulterius diducere animus eſt. Ratione typi febribus, quæ ſingulis diebus tragœdiam ludunt, omnino eſt accenſenda. Ingruit noſtra circa noctem, accenditur magis magiſque, matutino tempore finitur, ut per diem natura vix actuoſior appareat. Adſcribenda igitur erit continuis, & cum paroxyſmi ſinguli ſibi ſimiles fuerint, quotidianæ continuæ. Tali quoque typo utplurimum Catarrhales Epidemicas decurrere apud Obſervatores legimus. Cf. Ettmüller. *Colleg. Conſult. caſ.* 30. *ſq.* qui febres Catarrhales Epidemicas benignas a. 1675. per totam fere Germaniam graſſatas deſcribit. Act. Med. Berol. *Decad. I. Vol. IV. p.* 4. & *Vol. IX. p.* 12. 13. quæ referunt febres Catarrhales benignas, quæ per annos 1718. & 1720. Berolinum infeſtarunt. Köfferle *de Febre Catarrhali* 1732. *Baſileæ Epidemice graſſante. ibid.* 1733. Huxham *Conſt. aëris p.* 80. *&* 137. qui morbum Catarrhalem Epidemicum ad XV. Calend. Mart. a. 1733. Plymuthi omnes undique attigiſſe notat. Juch & Zuberbühler *de Febre Catarrhali Epidemica cum tuſſi & coryza complicata menſibus vernalibus a.* 1743. *in plurimis Germaniæ Provinciis graſſante. Erford. eod.* Quem deſcripſi morbum, cum longe plures homines comprehenderit, ita ut pauciſſimi extiterint, qui ejus non paſſi fuerint inſultus, hinc recte Epidemicis annumerandus, quales plures apud varios Auctores reperiuntur. conf. Valleriola in *App. l. comm. c.* 2. qui Catarrhalem benignam, quæ a. 1510. & 1557. in Gallia viguit, & nomen *Coqueluche* habuit, deſcribit. Forestus *L.* 6. *Obſ. I. & II.* de febre Catarrhali a. 1557. Alcmariæ

 publice

publice graſſante, comitante morbum gutturis Epidemium & de eodem cum gutturis pectoriſque anguſtia invadente, cum vermibus aliiſque ſymptomatibus gravioribus. BOKELII *Synopſis novi morbi, quem plerique Catarrhum febrilem, vel febrem Catarrhoſam vocant, qui non ſolum Germaniam, ſed pene univerſam Europam graviſſime afflixit.* *Helmæſtadii* 1580 8vo. SENNERTUS *Prax. Med. L. I. P. II. c.* 34. qui de febre Catarrhali quæ 1591. plurima Germaniæ loca & de alia, quæ eodem ſæculo omnem Europam pervagata eſt, loquitur. WILLISIUS de febre Catarrhali a. 1658. medio vere Oxoniæ Epidemica, *Tr. de Febribus p.* 310. HIST. MORB. WRATISL. de Catarrhis quæ a. 1699. menſe Julio Wratislaviæ ferociebant. *p.* 52. MÜHLPAUER *de febre Catarrhali paſſim hactenus per complures Europæ regiones & inprimis Germaniam Epidemia. Altorf.* 1730. EDINBURGENSES ACT. *T. II. p.* 35. de febre Catarrhali 1733. totam Europam & Americam infeſtante, quæ tunc temporis Pariſiis ſub nomine *la Follette* veniebat. ACT. SUEC. *T. XVI. p.* 310. de Amphimerina Catarrhali lenta & maligna *Upſaliæ* a. 1754. graſſata. TISSOT *Avis au peuple ſur la ſanté. Lauſ.* 1761. *p.* 141. febrem Catarrhalem in pagis Lauſannæ vicinis a. 1761. graſſatam deſcribens. EPH. N. C. *D. I. A. VI. & VII. obſ.* 213. *pag.* 312. de Catarrhis a. 1675. per autumnum Poſonii graſſantibus. LOEWIUS *Hiſt. Epid. Hungariæ ab a.* 1688-1710. ACT. PHYS. MED. *V.* 1. *app.* qui Catarrhos & febres Catarrhales ibi graſſatas fuiſſe affirmat, & *V.* 3. *app.* Ejuſdem Hiſtoria febris Catarrhalis, quæ a. 1729. menſ. Nov. & Dec. per Europam Epidemice graſſata eſt cum conſtitutione Epidemica Viennenſi anni 1730. ubi itidem Catarrhos magno numero præſentes fuiſſe docet. *Cent. I. & II. app. pag.* 14. *ſqq.* de Catarrhis Auguſtæ a. 1708. plurimos infeſtantibus. *Cent. III. obſ.* 58. *pag.* 137. *ſqq.* de febre Catarrhali a. 1712. inter Tubingenſes Epidemia. *Cent. VI. obſ.* 97. *pag.* 417. de febre Catarrhali

tarrhali a. 1711. Altorf. Nor. Epidemice graſſante. Act. Phys. Med. *Vol. IV. app. p.* 24. *ſqq.* Scheuchzeri Obſervationes de febribus Catarrhalibus a. 1730. Tiguri graſſantibus atque Lucernæ adeo frequentibus, ut octidui ſpatio vix fuerint quinque ex mille immunes. *Vol. V. obſ.* 144. *pag.* 540. Hiſtoria febris Catarrhalis circa finem anni 1734. & initium 1735. Rintelii paſſim Epidemicæ. *Vol. VIII. obſ.* 74. *p.* 272. Febris Catarrhalis Rintelii a. 1744. Epidemia &c.

Rite penſitata quoque noſtræ febris ſymptomata facile a lentis & hecticis quæ ſingulis quoque diebus ægrotum vexant, diſtingui poſſunt. Nec homines quos tonſillarum cellulæ, glandulæ columellæ & omne lacunar faucium male habent, a materie venerea aut ſcorbutica ſtabulante orta, noſtro Catarrho laborare dicere quis audebit, niſi qui in re ſeria ludere velit: perpetua enim phlogoſi & deglutiendi difficultate tanguntur partes, quibus cito gradu eroſiones, ulcera dyſepulotica, cacoëthea, triſtis malorum lerna ſeſe aſſociat. Rheumatiſmi tandem nomen, ſub quo priſcis Medicis tanquam ſub genere Catarrhus comprehendebatur, hodie in Medicorum ſcriptis muſcularibus tantum partibus tribuitur, a materie inibi hærente & continuis lancinante doloribus, quæ communem alias exiſtentiæ ſuæ cauſam cum mea agnoſcit, locis interim & partibus, quas afficit, modo diverſam.

## §. IV.

Differentiæ ratione morbi ipſius nunc conſiderandæ veniunt, quarum quaſdam primarias aut eſſentiales, quaſdam accidentales ſeu ſecundarias haud inepte dixeris. Sub illis comprehendere licet, quæ a cauſarum proximarum & remotarum varietate dependent, quarum effectus determinatæ potentiæ facilius eſt diſcernere, quam exacte

earum

earum cauſas definire. Ut hæc in tranſitu moneamus, definiat quis quæſo, quid illa materies, quæ nunc benignum, nunc malignum morbi genium poſt ſe ferre ſolet, eſſentialem alias & de noſtra febre differentiam efficiens? §. III. Catarrhales malignas febres Epidemicas obſervarunt VALESCUS DE TARANTA, qui Catarrhum Montepeſſuli a. 1387. graſſari vidit adeo contagioſe, ut vix decima pars gentium præter infantes evaſerit Catarrhum cum febre & fere omnes decrepiti mortui fuerint. DODONÆUS *Libr. Obſ. Med. c.* 21. qui refert 1557. & 1565. Deſtillationes plurimas natas eſſe Coloniæ, quibus deinde peripnevmonia popularis acceſſerit. SENNERTUS *l. c. p.* 567. febrium malignarum meminit, quæ 1564. & 1565. quæ plurima Germaniæ inferioris loca Rhenique incolas invaſerant. RIEDLIN. *Lin. Med. a.* 11. *Maj. obſ.* 7. *p.* 215. febrem Catarrhalem malignam 1696. menſe Majo Auguſtæ Vindelicorum graſſatam eſſe refert. HOFFMANN. *M. R. S. T. IV. P. I. S. I. c. X.* febris malignæ petechizantis a. 1698. Hal. Epidemicæ & alius a. 1728. ibidem graſſatæ *p.* 250. mentionem facit. DERN de febre Catarrhali petechizante ſuperioribus aliquot annis Gieſſæ, in vicinia aliiſque locis infeſta atque Epidemica a. 1732. agit Cl. BÜCHNER & GEHR de febre Catarrhali maligna Epidemice hactenus Erfordiæ graſſante ib. 1742. egerunt. EPH. N. C. *Dec. II. a.* 9. *obſ.* 119. de Catarrho in Styria 1691. Epidemico cum periculo ſuffocationis & tuſſi ferina, ejiciendo materiem purulentam, ſanguineam, ſanioſam, fœtidam, cum calore febrili, ſiti intenſa & nauſea carnium agitur. ACT. PHYS. MED. *Vol. V. p.* 248. Hiſtoria febris Catarrhalis malignæ vernalibus menſibus a. 1737. Wratislaviæ & in compluribus Sileſiæ locis Epidemice graſſantis. NOV. ACT. PH. MED. *V. II. obſ.* 41. *p.* 157. de Catarrhali infantum morbo truculento a. 1757. Francof. ad Viadr. & in vicinia graſſante. & *obſ.* 71. *p.* 268. Hiſtoria febris Catarrhalis malignæ Epidemicæ quæ cives Iſenacenſes a. 1757. adflixit. & *obſ.* 98. *p.* 388. ejuſ-

modi

modi mentio fit, quæ a. 1752. in oppido Leimbach Comitatus Mansfeldenſis graſſata fuit &c.

Hi venenati quid alere aërem perhibebant, alii miaſmatibus plenum, & quis lepidas verborum compoſitiones omnes recenſere vellet, quibus non alia, quam imbecillitatis ingenii ſui argumenta præbuerunt. Appellabis forſan nomine, ſi quod illi tribuendum, exprimente modo id, quod tibi videatur, prætereaque nihil. Accidentaliter vero differt morbus 1) ratione ætatis, æquo pede pulſabat omnis generis ætatum fores, nec fere quenquam eo intactum relinquebat: ſic & HUXHAM de ſuo recenſet, *omnes pervaſit domos, pauperum tabernas regumque turres: vix unus, aut alter, rure, vel in urbe, ſenex, aut puer, robuſtus, aut infirmus evaſit. l. c. p.* 79. 2) ratione temperamenti, Plethorici citius eo ſuccumbebant, dum Phlegmatici diutius ab eo continebantur. 3) ratione ſexus & vitæ generis; *ſedentarios & molles otio plus nimio indulgentes Catarrho maxime eſſe obnoxios, e contra bajulos, agricolas & complures laboribus deditos rarius vexari* jam annotavit POTERIUS *Obſerv. Cent. I. c.* 1. quod & noſtro morbo confirmatum fuit: ideo & fœminis cachexia humorum laborantibus, viris valetudinariis & ſenibus pulmonariis plus incommodi creavit. 4) ratione temporis, Catarrhus brevis eſt, qui citiſſime curſum ſuum abſolvit, longus, qui diutius perdurat, qui & non raro alium morbum mentitur aut comitem habet. RIVERIUS *Opp. p.* 262. de Catarrho phthiſin mentiente. Cl. ROEDERER & STERNBERG *in Diſſ. ejuſd. tit. Götting.* 1758. *hab.* POTERIUS *Obſ. Cent. II. c.* 34. de Catarrho a duobus annis inveterato & *Cent. II. c.* 71, cum febre lenta & virium imbecillitate & *Cent. III. c.* 93. de inveterato a longo tempore tali, mentionem fecerunt. ALEX. MASSARIAS conſilium in febre Catarrhali, corporis totius macie, ventriculi imbecillitate, meſenterii obſtructione, mœſtitia & vigiliis ſtipata dedit. *p.* 170.

*quatuor Tractatuum.* Eph. N. C. *Vol. IX. app. p.* 13. & 21. Catarrhorum cum podagra viciſſitudo podagricis familiaris. Conf. *Vol. X. obſerv. 62. pag.* 225. Huc forſan & trahas Amphimerinam Catarrhalem lentam, quam Zetzel *Act. Suec. anno* 1754. deſcribit & Huxhami febrem lentam nervoſam eſſe contendit. 5) Catarrhus externus, quem ex Fernelii *Pathol. Lib.* 5. *c.* 4. receperunt Riverius *Prax. Med. Lib. I. c.* 15. Schenck. *Lib. I. obſ.* 273. *p.* 223. &c. ſub cute capitis ortum nos non ſpectat, cum evidenter ex nimis lata Catarrhi ſignificatione originem ſumſerit. Si quis interim tumores integumentorum capitis, a preſſis per membranam Schneiderianam decurrentibus vaſis, Catarrhum externum voluerit appellare, id ipſi per nos licebit, & hac facie quoque noſtram Epidemiam non paucos aggreſſam fuiſſe eſt obſervatum. 6) ratione qualitatis materiæ, eſt vel blandus, denotans maſſam humorum nullis acribus partibus corruptam, nec materiem ſtagnantem adhucdum alteratam, talem pro Veterum dicendi modo frigidum appellare ſolent; vel calidus, acris ſeu ſalſus ab acrimonia in corpore latente ortus, ſive alterato humori ſtagnanti originem debens. Aetius jam *Tetrab. Serm.* 4. *p.* 495. affert, quod Catarrhus graviſſimas eroſiones & pulmones exulceratos reddiderit. vid. & Sylvius *app. Tr. III. p.* 692. qui ulcus pulmonum produci poſſe a Catarrhis ſalſis vel acidis a capite in aſperam arteriam & mox in pulmones delabentibus aſſerit, & Musitan. *c.* 16. *pag.* 223. qui copiam triſtium effectuum inde deducit, & Spindler *Obſ. Med.* 14. *p.* 27. de ejectione puriformis materiæ abſque phthiſi. 7) ratione ſtatus ipſius, quem voco, ſi nulla alia mala combinantur noſtro morbo, quæ benignos naturæ motus turbant; non vano enim tunc temporis, ſi quæ accidunt, trepidat metu Medicus, ut hic ex benigno in malignum mutetur, licet neutiquam complicatus etiam morbus mox mali moris ſit repu-

tandus.

tandus. Noſtræ febri licet verſus declinationem in nonnullis exanthemata acceſſerint, ille tamen exinde nequaquam deterior obſervabatur. De Catarrhis benignis in malignum morbum verſis vid. SCHENCK. *obſ.* 108. ex levi Catarrho, rubor in facie natus, cum futuri delirii notis, ſubſecuta phrenitis, convulſio, tremor leviuſculus & ſudor frigidus. BLEGNY *Zodiac. Gall. obſ.* 6. qui refert, quod Catarrho a. 1679. menſe Decembri Pariſiis ſævienti maligna ſymptomata acceſſerint. WELSCH. *Dec. I. cur.* 8. a Catarrho pleuritidem ortam & SPINDLER. *obſ.* 37. Catarrhum in malignum degenerantem annotarunt. A. N. C. *D. II. a. V. obſ. VI.* concionatoris cujuſdam, qui crebrioribus defluxionibus Catarrhalibus afflictus, tandem uvulam amiſit penitus, mentio fit. *Cent. I. & II. app. p.* 14. ſermo fit de Catarrhis a. 1708. Auguſtæ graſſantibus, qui tantum incrementum ſumſerunt, ut febriles efferveſcentiæ, intenſæ cephalalgiæ, aut capitis ſtupores &c. eos comitata fuerint. ACT. PHYS. MED. *Vol. IV. app. pag.* 26. febres Catarrhales in peripnevmonias degeneraſſe, legere eſt, *Vol. V. p.* 393. *obſ.* 114. Aphonia poſt febrem Catarrhalem malignam relicta, *Vol. VIII. app. p.* 5. febris Catarrhalis benigna in phrenitidem abiens, *Vol. X. obſ.* 95. *p.* 382. & 383. Catarrhus ſuffocativus & ſpaſmus cynicus excipiens febrem Catarrhalem benignam neglectam, NOV. ACT. PHYS. MED. *Vol. I. app. p.* 149. Hiſtoria febris Catarrhalis male tractatæ & in lentam tranſeuntis &c. recenſetur. Meum nunc erit, præmiſſa partium, quas Catarrhus infeſtat, conſtitutione, de noſtro ulterius verba facere.

## §. V.

Notio, quam Veteres de ſede & origine Catarrhalis materiæ ſibi formarunt, obſervationibus eſt fundata, quas ſi primo intuitu adſpicias, abſurdas eſſe dicas, nec ullam

 modo

modo veritatis ſpeciem ſimulantes. Cerebrum ejuſdem eſſe ſedem dicebant, ad cranium, quod cucurbitæ inſtar corpori impoſitum, perpetuos ab inferioribus fumos adſcendere, omnium aſſumtorum excrementa in eo colligi, & iterum ad partes delabi, ut imber cadendo irrigat terram, cerebrum ſoli ſimile eſſe, vapores attrahenti, &c. Plura talia deliramenta ex Veterum ſcriptis collegit SCHNEIDERUS in ampliſſ. *de Catarrhis Tract. L. II. c.* 4. *&* 5. Mire autem qui poſt nati ſequuntur, torſerunt ingenia, primorum ſententiam ſectantes, per quaſnam vias iſte a ſuprema corporis parte ad inferiora deſcendere poſſit & pediſſequum hujus materiæ febrium cohortem diffundere. Anatome quæ illis in denſis præjudicii tenebris prælucere debuiſſet impoſſibilia aut puerilia potius fingendi, quam veritatem exquirendi, anſam ſuppeditavit. Hi per os cribriforme, cuneiforme alii, nervos alioſque ductus inſenſibiles materiem deſcendere, aut in glandula pituitaria nunc ſecretam aut ex cerebri ventriculis venientem ſtatuerunt; opiniones inſequentium temporum juxta ſectarum Medicarum ordinem mutatam tantum faciem ſiſtebant, re ipſa vero haud diſcrepantem a prioribus, ut & in eorum figmenta recenſendo tacere melius judicem quam fruſtra verba facere. Propero ideo ad ea, quæ res ipſa & ratio dictitat, ad ea, quæ ſubtilior anatome per oculatas manus oſtendit, quid verum ſit, aut ad id proxime accedat. Quum vero diverſas occupaverit morbus noſter partes, juxta deſcriptionem §. 1. datam, ſingularum quidem tractationem anatomicam quilibet bonus haud poſtulabit, & Criticum agere Anatomicum, quid veteres Anatomici ſub faucibus comprehenderint, vetat rerum adhuc tractandarum dignitas: contentus ideo hiſtoria, quam hodie hujus doctrinæ partis Lumina de iis nobis tradiderunt, potius ſedem evolvam materiæ, quam mei morbi idea expectat; hanc glandulas folliculoſas eſſe oſtendo, quæ in tota via

aërea

aërea diſſeminatæ, naturali ſtatu liquorem muci ſpeciem induentem ſecernunt.

## §. VI.

Ferax undique eſt glandularum folliculoſarum proventus & ſpatioſus imprimis eſt earum campus, quem in interioribus corporis partibus colunt, eas admiranda MALPIGHII induſtria, poſtquam accuratam plurium Illuſtrium Anatomicorum indaginem eluſerant ante, in ſtatum priori luce clariorem deduxit. Specioſa utut fuerit de illis hujus Cl. Viri deſcriptio, RUYSCHIANA tamen ars & BOERHAVII ingenium, quæ undiquaque ſeſe commendant, ultima lima, non inani labore, Ejuſdem conatus perſequi ſtuduerunt. Agitata inter hos Viros controverſia de vera harum glandularum fabrica, licet non multum, ſi rem æqua judicii lance ponderes, a ſe invicem diverſa exiſtat, de organis ſecernentibus tamen parum juſtam ideam poſt ſe traxiſſe conſtat, ac ſi ea omnia ex folliculis eſſent conflata. Quæ noſtræ conſiderationis ſunt glandulæ, dicuntur a MALPIGHIO membranæ cavæ cum emiſſario, RUYSCHIUS vaſa addidit, quæ humorem in eas deponunt. BOERHAVIUS ea MALPIGHIUM ſuppoſuiſſe ſtatuit, ejuſque ſententiam ita explicat, ut arteriæ parvæ, attenuatæ in mollem lanuginem fiſtuloſam, humores infundant in cavitates, quas dein Cryptas RUYSCHIUS nominavit. Talia organa exigebat neceſſitas operis, quod horum virtute Natura exſequitur. Conſtant itaque cavo ex oblongo rotundo, aut quandoque cylindrico, quod proprie folliculum efficit, unde totius familiæ nomen, glanduloſa carne circumfuſo, cuti, cui inſident, arcte accreta, gaudent oſtio, ut materies in folliculo contenta deſtinato tempore emanare poſſit. Hæc caro homogenea licet primo adſpectu appareat, talis non eſt; ſi accurate eam

 luſtras.

luſtras, quædam vaſa deprehendis, ſi accuratius, plura detegis, quin ſi arte naturam imitari cupis, eaque felici ſidere colorata materie reples, quam miranda earum ſtructura! Ut eo melius autem hæcce naturæ penetralia adire queas, earumque interiora penitius rimari, hac encheireſi utaris neceſſe eſt, macerando ſcilicet eas in aqua puriſſima, inde tumidulæ fiunt, vaſaque a ſe invicem diſcedunt. Furfuracea materies ab iis ſeparatur, innumerabilibus ramulis confuſo ordine ea ſeſe diſtorquent, ſenſim ſenſimque decreſcendo tenuiora fiunt, plurimaque retia inter ſe invicem conſtituunt, folliculum tandem pingunt, & eorum extrema ſuos humores in ipſum folliculi cavum deponunt, hucque conſervant.

## §. VII.

Per hos itaque anguſtos ſibique invicem miro modo implicitos canales oberrat humor, quem, ſi jam ſub forma veri muci in ſanguine contineri aſſumis, tribuis vaſis, venarum fere mollitiei æmulis, materiem, quæ ſpiſſior eſſet, quam ut ea ſubire poſſit. Determinatam ſcilicet vaſorum anguſtiam eos tantum humores tranſmittere conſentaneum eſt, quos & eorum robur ulterius præparare poſſit & eam in molem dividere, ut tubulorum ſecernentium diametris ſubeundis pares evadant. Non bruta enim hominis machina eſt, pulcherrimis, nec ad uſum melioribus facultatibus eſt ditata, quibus innumeris fortunæ telis reſiſtere valeat. Non deſunt argumenta, quæ & hunc decantatum a Medicis Practicis imprimis loquendi morem, ad opus ſecretionis, pluribus adhuc difficultatibus oppreſſum, referri poſſe ſuadent. Operantur vires, ut corpus, quamdiu id poſſibile, in ſtatu ſanitatis conſervetur, ita ut una cum altera conſpiret, modo noſtræ adhuc rationi obſcuro. Humor ideoque in vaſa minima propulſus ſaltem nondum

nondum a Natura deſtinatam indolem accepit, alias nulla ulterius præparatione opus haberet. Eſſet jam is ille, aut ad eum quam proxime accederet, qui huic vel illi loco aptus. Venæ revehentes pulcherrimo artificio arteriis continuæ nec eſſent neceſſariæ; eas interim indicat naturæ ſimplicitas. Nullus igitur dubitandi locus relinquitur, ſicuti in aliis partibus ita & in his glandulis folliculoſis prius humorum præparationem contingere, nec in forma iis mucum jam ineſſe, uti loquuntur ſcholæ, cum tantum ejus materies inſit. An vero adhuc placet & mucum tamen illam eſſe materiem, quæ modo ſeparetur, ſine quod ulla actio præparatoria antecedat, fac ergo, ut is hæc vaſa intret. An ideo talis vaſorum ordinatio, quæ huic mucoſo eliminando reſpondeat, ſed hoc ſupponis, ergo & determinatam vaſorum vim in auxilium trahas neceſſe erit, quæ junctim talia efficiant, quæ velis. Simplicius mihi videtur naturæ opus. Sicuti ad alia organa, ita etiam ad folliculos noſtros alluens ſanguis, per varias cauſas, quas nemo Ill. HALLERO *Elem. Phyſiol. T. II. L. VII. S. III. §. 2. ſeq.* accuratius deſcripſit, imo depinxit, talibus inſtruitur partibus, ut per anguſtiſſima arteriolarum in folliculos hiantium oſcula depluens humor, quando ex eodem venulæ reſorbentes exſuxerunt fluidiores partes, in mucum determinatæ ſpiſſitudinis abeat: in ipſo autem ſanguine hærere tales partes, quæ queunt in mucum verti, evincunt Experimenta Cl. QUESNAY *Oecon. Anim. T. III. p. 77.* Cel. SCHWENCK *Hæmatol. pag. 172. & 173.* Ill. Archiatrorum Comitis SENAC in *Traité du Cœur T. II. p. 98.* Eximii DE HAEN *Rat. medend. P. I. p. 79. ſq.* ab Ill. DE HALLER *T. II. 133. ſq.* confirmata.

## §. VIII.

Fabrica glandularum folliculoſarum earumque actione præpa-

præparatoria deſcriptis proximum nunc erit de natura & uſu ſecreti humoris ulterius verba facere. Examinemus paululum eum, qui per inſignem illam lateque expanſam in omnes labyrinthi, narium & faucium receſſus, tracheæ & œſophagi ſaccos convolutam membranam, quæ a SCHNEIDERO nomen habet, per fauces, laryngem, aſperam arteriam, in pulmones uſque exprimitur. Pellucidus eſt, lentus, inſulſus, inodorus, lubricus, exſiccationis ope in lemas dureſcens vel in tenaces cruſtas concreſcens, obſervante BOERHAVE *ad Ruyſchium*, tenacior in narium cavo, magis tenuis & lubricus per fauces, adhuc fluidior, ubi in trachea ſecernitur, mediæ inter mucum narium & tracheæ indolis, dum œſophagum oblinit. Tali enim indole debuit eſſe inſtructus, ut ſua munia rite obire poſſit. Quid ſi eſſet mera aqua, nec parietibus adhærere poſſet, deplueret in pulmones, ſingulis momentis ſuffocationis metus immineret. Si tenacitate ſive excederet, ſive deficeret, obeſſet functioni partium quas defendit, ſuoque muneri præſtando minus par eſſet. Nunc autem arcet a pulmonibus, quidquid in aëre obvolitat, iiſque moleſtias creare poſſet. Nervos in membrana, odoratus ſedes, oblinit, ne a perpetuis aëris injuriis afficiantur, odoriferas particulas tenet, ut eo diutius delectari queat homo. In faucibus ſecretus reliquiſque aëriis & cibariis viis, lubricam undique viam reddit, præcipue bronchiorum ſenſiliſſimam fabricam blando linimento obducit, defendit ab acrimonia & aſperitate deglutiendorum ad ventriculum ducentes canales, ut aër ex glottide expreſſus clarum ſonum edat in cauſa eſt, ne exſiccentur cartilagines ad eam collocatæ, tenera a quibus formatur ligamenta, ipſa membrana, continuo aëri expoſita, ne ab ipſo exſiccetur, deſtruatur cavet. In hiſce viis atque fabrica organorum ſæviit præcipue morbus noſter, hæc ex juſto examine perſpecta pleniſſimam ipſi lucem affundent, comparando eorum actiones

nes

nes integras cum iis, quando a ſtatu ſanitatis deflectunt. Jubet nunc ordo, ut ad ea, qualiacunque ſint, quibus factum eſt, ut morbus noſter extiterit, pedem promoveam.

## §. IX.

Cauſæ proximæ ſeu immediatæ declarationi me accingo, quippe cujus cognitio perſpecta non exiguum felici curæ momentum affert. Exſpatiabor hic in ampliſſimum quendam campum fœcundorum ingeniorum commentis luxuriantem, quibus exacta cauſarum inveſtigatio ſpiſſis ſatis tenebris erat obvoluta. Oſtendi ſupra, quam Veteres de origine & ſede Catarrhi foverint ſententiam, quam eorum Poſteri, præjudiciorum veluti Epidemico morbo jactati. Si recte enim horum introſpiciantur libri, quid aliud erant, quam Commentarii & Gloſſæ in eruendis & detegendis Primorum de Medicina ſenſibus & per Theorias Medicinæ vexationes. Illis cauſa Catarrhi fuit deſtillatio humorum ex capite a perpetuis vaporibus in illud elevatis, multum eos adjuvare putarunt intemperiem cerebri frigidam ac humidam, unde cerebrum non bene illos tanquam alimentum digerere valeret, inde finxerunt aggregari tales partes, quæ tandem prorumpunt & ſubjectas partes infeſtant. Hæc perpetua fere fuit Medicorum Theoria, donec Paracelsi & Helmontii famæ inundarunt orbem, qui Medicinam a ſordibus conſpurcatam mundam reddere tentarunt. Repudiarunt igitur ſenſus priores & cum his eorum nomine ſubſcriptos, quoties poſteriores curæ eos ſaniora docuerunt. Verum quid protulit talis delirantium cohors, fanaticis furni experimentis præoccupata, novam tantum Praxi Medicæ injecerunt remoram, quum per eos judicia naturæ ad Chemicorum furnos fuerint coacta. Adeas quæſo ſpirituoſum Paracelsum, *Spiritus ex metallis aliis ſubtilioribus adhuc ſpiritibus*

*conſtantes cum ſubtili aura, quam naribus attrahimus, ad cerebrum miſcentur, inde brancha, pituita, coryza & Catarrhus ortum trahunt. L. 2. Tr. II. c. 3. de Morb. metall.* HELMONTIUS Vaporiſtarum figmenta rejicit & ad oculum demonſtrat, quod *vana ſit vaporum adſcenſus e ſtomacho ad caput hiſtoria, & quidquid ſcholæ de iſto garriant, fictas & aniles fabulas* reputat. Hic *Catarrhos non ex uno fonte, capite ſcilicet, unde omnes Catarrhos depluere comminiſcuntur ſcholæ, ſed ex propria cujuſque partis Idiopathia, fermentis topicis ſuperinducta, oriri* autumat; *contingit autem id, quoties in ſpiritum impetum facientem, peregrina aura, aut exoticum contagium per nervos, arterias imo & ipſum corporis habitum ſuſcipitur. Lunæ etiam Blas, viciſſitudinum operationes in nobis molitur, quæ maxime in cerebrum, itemque in nervos atque membranas ſeſe oſtentant, hæcque futuras tempeſtates præſentiunt ſæpe, ac præaugurantur. de Catarrh. Deliram. p. m. 346. ſqq.* Pacatis Philoſophorum per ignem rumoribus WILLISIANA & SYLVIANA dogmata saniora magis, & ex ipſa natura petita erigebant caput. WILLISII ſententia fuit, *Maſſam ſanguineam nimis fuſam ac in ſeroſitates præcipitatam, ſtatim materiæ aquoſæ ingentem copiam, e tracheæ glandulis & arteriarum oſculis exſudare facere, hanc vero materiem,* quam *ſeroſam* dicit, *in ductus tracheales depoſitam & indies uberius aggeſtam, tandem verſus putredinem alterari incipere. de Medic. Operat. P. II. Sect. I. cap. 6.* SYLVIUS *lympham vitiatam cum affectis glandulis cerebri & delabentem a cerebro liquorem allegat. Prax. Med. L. I. c. 27. §. 29.* Mittamus Philoſophorum de morbo noſtro placita, quorum conditores, ab abſtractæ Philoſophiæ tranquillitate allecti, Medicinæ ſeſe immiſcere & morborum hiſtoriam per ſpeculationem inſtitutam nobis dare non dubitarunt. Praxeos ideo principia ab iis conſcripta tantopere turbata eſſe reperies. Afferat CARTESIUS cum ſuis aſſeclis, quaſcunque voluerit

particu-

particularum figuras in ſanguine contentas, diſponat eas, ordinet, figuret, utut ipſi libuerit, poros efformet particulis reſpondentes, modo ſuum ingenium, non vero natura eas demonſtrat. Quodſi talibus Philoſophis ſuum philoſophandi morem adimeres, uno momento Iro redderes pauperiores. STAHLIUS *Theor. vitæ & mortis p.* 98. *ſeq.* noſtrum affectum *Phlegmotarrhagiam* dicit & deducit *ab appulſu ſanguinis largiore ad nares, quarum autem vaſa ſanguinem ipſum, quia præter modum ſpiſſus eſt, dimittere, & hæmorrhagiam formare nequeunt, ſed tenuiores tantum humores tranſmittunt.*

## §. X.

Recentiorum Auctorum plures Catarrhum a ſero acri in folliculis membranæ Schneiderianæ abundante derivant, & eum recte inde derivari, ſi ſaltem cum iis per ſerum omnem humorem ex ſanguine ſecretum intelligimus, non pauca ſunt, quæ evincunt. Sive enim conſideremus functionem earum partium, ubi ſedes Catarrhi obſervatur, quas quippe ſalia ſive cum cibis ad ſanguinem delata, ſive per vim vitæ extricata e corpore eliminare ex Phyſiologicis conſtat, ſive rimemur cauſas procatarcticas, deinde dicendas, & inter quas impeditam tranſpirationem primariam eſſe patebit, ſive contemplemur roſiones, quibus a materia Catarrhali afficiuntur palatum, os, nares &c. ſive audiamus ex illis, qui materiam eandem guſtu explorarunt, quod ſalinum ſaporem linguæ imprimat, ſive reperiamus apud Auctores, quod variæ dyſcraſiæ acres Catarrhum producant. Conf. Cel. ASTRUC *de Morbor. vener. T. I. L. IV. cap.* 3. *n.* 3. HOFFMANN. *Med. Rat. Syſtem. T. IV. P. V. cap.* 5. *obſ.* 1. *p.* 225. &c. ſive videamus, non pauca exanthemata affectus Catarrhales comitari, ſive conſideremus denique, quod medicamenta, quæ acrimoniam

obtundunt, Catarrhi vehementiam minuant, nullum omnino nobis remanet dubium, liquorem, in locis Catarrho affectis hærentem, omnino pollere acrimonia. Id interim nulli imus inficias, dari quoque Defluxiones, ſub quarum ſaltem initio nullum humorem acrem accuſare licet. Ipſa muci materies, ſi ea copioſe nimis in ſuos folliculos deponitur, ſi talis a ſanguine ſecernitur, quæ per nativam folliculorum reſorptionem juſto ſpiſſior evadat, ſi mucus, quo minus effluere poſſit, impeditur, tumentes miti humore folliculi, & ſuis parietibus inhærentia, & quæ inter ipſos decurrunt, vaſa, prement; cum interim omnis humor corporis noſtri ſtagnans, mora acrimoniam induat, hinc & Catarrho, ſi per aliquod tempus continuavit, tandem acrimoniam ſupervenire poſſe, evidens eſt. Humore ſi turgent folliculi, aut quando eorum vaſa, ſive propria, ſive proxima, copioſiori fluido diſtenta ſunt, motui ſanguinis ad ipſos reſiſtitur, premuntur majora, quæ inter eoſdem decurrunt vaſa, intumeſcunt portiones membranæ Schneiderianæ, etiam longius inde diſtantes, ad ſinus cranii uſque propagantur morbi effectus, laborant omnes partes, quibus hæc membrana proſpicit, liquor acris ad pulmones deſcendens tuſſim excitat, folliculi ad glottidem ſituati ſi in conſenſum trahuntur, peccabit liquor, a quo vocis claritas pendet, preſſa per papillas linguæ & narium membranam diſtributa medulla, & guſtandi, & olfaciendi virtute exuit ægrotantem, tumens per nares, fauces, tubam Euſtachianam membrana, ſpirandi, deglutiendi, audiendi facultatem minuit, ipſos oculos quoque affici, ex eorum cum naribus, ope meatus membrana Schneideriana inveſtiti, nexu, evidens fit. Cum in noſtro morbo altius diffuſo, ob plura quæ ſive obſtructa ſunt, ſive preſſa vaſa, cordi reſiſtentia præternaturalis ſurgat, hanc autem ſemper febrem excipere, communi Clinicorum experientia conſtet, quippe qui, diver-

diverſiſſimi licet ſint in explicando phænomeno, tamen omnes de ejus conſtantia conſentiunt, cum præterea tranſpiratione imminuta (hæc enim non poteſt non imminui, quando folliculi, inter quos decurrunt perſpirantia vaſa, turgent) maſſa humorum, uti par eſt, non depuretur, ſtimulus cordis & arteriarum inde præternaturali acrimonia afficitur, oritur febris, & omne, quod febribus accidere ſolet, ſymptoma.

## §. XI.

Cauſas remotiores, ad morbum noſtrum ſuſcipiendum diſponentes, procatarcticas dictas, inveſtigare, ordo ſuadet. Primum itaque locum occupat Aër, fluidum illud, quo undique circumfuſi ſumus, quodque reſpirando per os, nares, fauces, ad pulmonum organa trahimus, ut ne uno quidem momento ſalva manente vita illo carere poſſimus. Alteratur ille fere ſingulis momentis, perpetuo enim e terræ viſceribus ſurgente vapore, a tot corporibus vegetabilibus, animaliumque partibus, quæ continuo halitum eructant, ſalubres partim, partim nocivas potentias, inevitabili continet ſorte. Frequentes interim & ſubitæ ejus viciſſitudines, quas ſubit, per cauſas phyſicas explicandas, dum calidus modo, modo frigidus evadit, adeo machinæ noſtri corporis inimicæ exiſtunt, ut eo nullum pejorem fere hoſtem agnoſcat. Hoc effatum eſt Venerandi artis Parentis HIPPOCRATIS *Sect. III. Aph.* 1. *antea jam citat.* Præ reliquis autem anni temporibus hyems magis diſpoſitum reddit corpus, ut vitiis pectoris occurrant homines; quare & *Sect. III. Aph.* 23. inquit: *Hyeme vero Pleuritides, Peripnevmoniæ, Lethargi, Gravedines, Raucedines, Tuſſes &c.* & CELSUS *L. II. c.* 1. *Hyems capitis dolores, tuſſim, & quidquid in faucibus, lateribus, viſceribus mali contrahitur, irritat.* Mutationes

 ergo

ergo ſubitas aëris occaſionem dare Catarrho, omnes unanimi ore conſentiunt, qui de Scriptis aliquid prodiderunt, quare haud abs re fore exiſtimo, ut Epidemiam hujus anni traditurus, aëris per primos anni menſes viciſſitudines accurate obſervatas, Tabula quadam, quam hujus Diſſertationis calci adjeci, ſiſtam. Debentur vero hæcce Obſervationes Meteorologicæ curæ *Exp. atque Excell. Dn. D. & Prof.* Spielmanni, *Patroni atque Præceptoris mei pie Devenerandi*, qui eaſdam mihi benigne impertitus eſt. Incepit noſter morbus medio fere Maji, &, ut jam ſupra dixi, numero ægrotantium indies multiplicato, in populariter graſſantem increſcebat. Continuavit per aliquot ſeptimanas, nec ulli fere in noſtra urbe pepercit. Quoniam cæteroquin in pluribus, minime diris ſymptomatibus, erat ſtipatus, nec ſtragem ediderat, plurima jocoſa in ore hominum de eo circumferebantur & communi nomine, *la Gripe*, denominatione ante aliquot luſtra ſimili morbo Pariſiis impoſito, audiebat. vid. *Recueil Period. T. X. p.* 368. Num vero præter diverſam die nocteque alternantem temperiem occulta adhuc diatheſis in aëre continebatur, quæ ab inexplicabili quadam alteratione in ipſis terræ viſceribus pendebat, unde illa effluvies corpora has febres ſuſcipere determinavit? Vix hoc videtur probabile, cum hunc morbum per omnem Europam late vagatum acceperimus. Id inficias ire non potero, quod quandoque in aëre ſubtilis cauſtica materies inſit, quæ inſpirando glanduloſis locis ſeſe inſinuat, eadem dolore, rubore afficiat & Catarrhi geneſin producat. *Generare eam valebit liqueſcens nix & regelata glacies, quibus ſolum aqua inundatur effœta, quæ paſſim ſtagnans & putreſcens, noxia inde emittit in aërem effluvia.* Hoffmann. *M. R. S. T. IV. S. I. cap.* 8. §. 8.

§. XII.

## §. XII.

Ab aëris viciſſitudinibus noſtrum morbum deducendum eſſe §. XI. evici. Producunt illæ eundem, dum perſpirationis negotium vario modo modificant; calidus aër copioſam excitat perſpirationem, eandem ſuſtinet ſicca aëris temperies, inde & aqua & ſordibus variis liberatur humorum maſſa, æſtuans aër, perſpirationem in ſudorem cogit, juſto copioſiorem aquam difflando, ſpiſſiorem reddit ſanguinem; humidus e contra & frigidus aër, perſpirationem cohibet, minuit excretionem, ad negotium ſanitatis ſumme neceſſariam, unde non poſſunt non humores morboſe abundare, ſordibus acribus ſcatere. Conf. Sanctorius, Keil, Robinson, & de Gorter, qui per experimenta, cum exquiſitiſſima cura inſtituta, in leges perſpirationis inquiſiverunt. Id præterea adhuc obſervandum duco, quod, larga procedente tranſpiratione, humores ad illas, quas aër immediate alluit, partes, copioſiores ruant, id quod & per circulationis leges, & per ſecretionis principia, & per habitus cutis ſub aëre calido intumeſcentiam, ruborem, calorem, evidens eſt. Si igitur aërem calidiorem ſubito frigidior excipit, non tantum, quæ ex imminuta perſpiratione ſurgere dixi, orientur in corpore mala, ſed maxime afficientur illa vaſa, a quibus tubuli perſpirantes propius abſunt, hæc ab humoribus diſtenta, obſtruentur, & cum humores excrementitios, ſanitati noxios, acres habeant, gravius etiam laborabunt; noxas has, a largiori perſpiratione, ſubito inſigniter imminuta, fauces & via aërea evidentius præ cute ſentient, epidermide ſicca quippe haud defenſa, ſed laxa, & in loco humido & calido teneritatem ſuam nunquam non ſervante. Hæcce nunc ad tempeſtatem, quæ prioribus anni hujus menſibus fuit, applicemus: ſicca erat, quæ per quinque priores anni menſes obtinuit tem-

peſtas

peſtas, omnis, quæ per eos decidit pluvia, vix quatuor pollicum altitudinem ſuperavit, frigus neutiquam intenſum per eoſdem corpora affecit, hinc per omnem hyemem tranſpiratio non inſigniter erat imminuta; medio Aprilis ad temperatum calorem Thermometrum aſcendit, & calor cita incrementa cœpit, ita ut vigeſimo ejuſdem menſis die jam ad illum pervenerit, qui media æſtate ſolet obtinere, & hic inſignis calor per duodecim continuos dies duravit; largiſſime igitur corpora perſpirarunt, & ut homines caloris incommoda lenirent, veſtes hyemales ſepoſuerunt, contra SANCTORII *Aph.* 195. & DE GORTER *cap. XI.* 36. monita: a ſecundo ad duodecimum uſque Majum frigidior denuo obtinuit aura, imo die vigeſimo nono ejuſd. inſolitum plane frigus acceſſit; hinc obſervante SANCTORIO *Aph.* 194. tertia pars circiter perſpirationis erat exire prohibita, non potuit igitur non ſtatim maſſa humorum onerari, & quidem onerari humoribus impuris, hi maxime in vaſis membranæ Schneiderianæ laxis, §. X. aëri præ reliquis magis patentibus, & ad quæ hactenus, cum larga fuerit perſpiratio, large quoque fluebant humores, accumulabantur. Adoramus hic Divinam, quæ noſtræ vitæ invigilavit, providentiam, ea miti, quam tranſegimus hyeme, corpora noſtra perſpirantia conſervavit, & ne nimiæ ſordes per brumam collectæ, tranſpirationem Majo imminutum ituram, malignorum morborum cauſam redderet, cavit; eadem ipſos, quos dixi, menſes valde ſiccos eſſe juſſit, ne perſpiratio, per frigus imminuta, adhuc magis per aëris humiditatem imminueretur & graviores, putridi maxime morbi ſurgerent. Quam injuſtæ erant noſtræ de nimia ſiccitate querelæ, ea ipſa contra graves ægritudines nos ſervavit immunes, & omnibus & exquiſitis terræ fructibus abundantes ſtitit noſtros hortos, agros, vineas & pomaria.

§. XIII.

## §. XIII.

Expoſito nunc eo, quod proprie occaſionem dederit noſtro morbo, accidentalia quoque pauliſper perpendere animus eſt, a quibus alias quoque Catarrhos ſurgere eſt obſervatum, his enim perſpectis, plurima cognitu neceſſaria in ipſam curam redundant. Demonſtrant ea rationem, quare unus homo præ altero citius decumbebat, & diutius ab eo continebatur. Huc itaque trahas neceſſe eſt, quæ ſolidi vivi vim infringendi & maſſam ſanguineam humoribus augendi, occaſionem præbuerunt. Præter aëris potentias, quas §. XI. explicui, alimenta & potulenta ſuam ſymbolam ad producendum Catarrhum conferunt, præprimis illa, quæ glutinoſa indole, nec bene fermentata, humores noſtros ita viſcedine ſua inquinant, ut deficiente partium vitalium tenore, citiſſime ſtaſes exoriri poſſint. Felices omnino Argentoratenſes, quibus ſua Alſatia tantam quotannis optimorum vini generum abundantiam largitur, ut non opus habeant ad liquores ſpirituoſos, quorum in fermentationis modo facilis error committi poteſt, confugere & inde ſanitatis pericula experiri; quibus quoque tanta creſcit rerum copia, adeo inſignis eſt omnis generis animalium abundantia, ut facile cibis ex farina non fermentata paratis careant. Nec ſuo effectu & illa defraudantur, quæ in nimia quantitate, nec bene præparata, ventriculo ingeruntur, ſanguinemque eadem labe conſpurcant. Quam lubenter ab hoc errore Concives noſtros immunes prædicaremus, ſi id per veritatem liceret! ſicco pede haud prætereundi ſunt potus ſpirituoſi cujuſcunque generis, juſto copioſius hauſti. v. LANG. *Opp. T. II. p. 40. cap. 7. not. w.* nec non aquæ turbidæ limoſæ aut multis impuritatibus ſcatentes, a quibus jam Illuſtr. LINNÆUS febrium cauſam derivat, in Diſſ. *de Febrium intermittent. cauſa* §. 54. Circa illum Argentoratenſes

parcius quam gentes magis Septentrionales peccant; ab hoc, cum ubique copioſiſſimæ optimæ aquæ ſcaturigines apud nos ſaliant, nunquam vel unus ægrotavit. Motus corporis, qui, ſi moderatus ejus uſus, ſanitati quam maxime proficuus eſt, ita corpus, ſi nimius, viribus depravat, enervat, ei torporem inducit, & præterea fluidiores partes diſſipando, ex corpore expellendo, cæteroſque inſpiſſando frequentiſſima morborum ſuſcipiendorum cauſa evadit. Non minus quoque otium multum & ſomnus diu protractus ad inſpiſſationem fluidorum & torporem ſolidorum diſponit. In hunc cenſum quoque veniunt ſinceri ſanguinis excretiones ſive artificiales, ſive naturales ſponte vel arte inconſiderate ſuppreſſæ, quibus contingit, ut ſolidorum tenor pedetentim ab humorum abundantia labefactetur, eiſque legitime circumagendis impar evadat, inde in univerſo corpore moleſtiæ, ita ut frequentiſſimam Natura luctam cum iis inſtituat: hinc qui ex magis borealibus regionibus ad nos veniunt, & in climate vitæque genere, quod ſanguinem magis exæſtuat, quam eorum corpus hactenus expertum eſt, ſanguinis ſubtractiones negligunt, facile varios apud nos incurrere ſolent morbos, qui autem imminuta humorum quantitate facillime profligantur. Aſt & ipſa humorum quantitas, nimium imminuta, noſtro morbo anſam præbere poterat, cum exinde quoque ſolida laxa reddantur, plethora a debilitate oriatur, atque ſecretionis negotium turbetur: quale exemplum memorant Nov. Act. Phys. Med. *Vol. I. app. p.* 151. Tandem & animi pathemata, mœror & triſtitia, timor & pavor ingens fomitem conciliant, unde partim infringuntur naturæ vires, & ſanguis in regiis Harvæi orbitis retardatur, aut conſtringuntur, inexplicabili prorſus ratione, ultima vaſorum oſcula, & ne illa emittunt quidem, quæ ſanitati proficua ſunt. Recenſitis ergo & cauſis remotioribus accidentalibus a rebus non naturalibus

turalibus petitis ad ipſa ſymptomata plenius evolvenda tranſeo.

## §. XIV.

Symptomata noſtri morbi ceu effectus pro diverſa ætate, temperie, ſexu variabant, nec in uno ſubjecto ſemper talia obſervata, qualia fuerunt in altero. Itaque omnibus, quotquot invadebat noſtra febris, primum caput fuit tactum & ab eo dependens nervoſum genus, quare & capitis dolor obtuſus, gravativus, vertiginoſus, eos vexabat cum ſubitanea ſtatim a primo invaſionis tempore virium proſtratione. Notatu dignum eſt, partem anteriorem capitis male eos habuiſſe, qui non graviter decumbebant, quod præcipue a vaſis anterioribus cerebri, laminam cribroſam oſſis ethmoidei perforantibus, obſtructis deduco, unde impetus major fiebat in vaſa eorum lateralia cum eis communicantia. Hoc manifeſto apparuit in tenerioribus ſubjectis, quibus, ſanguine per nares effluente, dolor capitis fere uno momento ceſſavit. Defectus virium nec eos excepit, quorum corpus lacertoſum alias & inſigni robore gaudebat, ita ut gravius quandoque lecto decumberent, nec corpus & caput præ nimio torpore atque dolore erigere & movere potuiſſent. Anxietates præcordiorum eorumque anguſtiæ, reſpiratio laborioſa, ſuſpiria, quæ interdum ægrotum torſerunt, ipſi omnem ſalutis recuperandæ ſpem abripiebant, & totum vitæ negotium ad triarios reduxiſſe videbantur. Hæ animi inquietudines, nocturno tempore, ſecundo jam die, cum morbus incrementum ceperit, acceſſerunt. Agrypniæ præterea fere aſſiduæ, ita ut primam & alteram noctem vix non omnes ſatis inſomnem tranſegerint, tuſſis, ſternutatio, ardor, pruritus in faucibus, naribus, tonſillarum inflatio, & glandularum maxillarium, eis quam ma-

 xime

xime fuerunt moleſta. Hæc ſymptomata, licet malignitatis quid in ſe habere viderentur, non continuo, multo minus diu ægros offenderunt, ſed mox critica evaſerunt, ſuccedente varia ſalubri excretione. De rara febris Catarrhalis ſolutione per maculas *Eſſere* dictas & excretionem copioſam materiæ primo viridis, deinde ſubrubræ, tandemque cineritiæ ex nare ſiniſtra. v. Eph. N. C. *Cent. III. & IV. obſ.* 144. *p.* 332. *ſeq.* Admiranda hic utique Naturæ autocratia, ubi, ſi læte ea operatur, Medicus nil niſi ſpectatorem attentum quaſi agit, quam vero, ſi actuoſa nimis, retinere; ſi torpet, excitare ipſi neceſſe erit.

## §. XV.

Natales ſuos traxiſſe noſtrum morbum a repletione humorum propter ſuppreſſas vias orta, per quas ordinaria naturæ lege tranſpiratio contingere debet, ſupra §. X. evici, non minus ergo conſentaneum eſt, eaſdem, reſeratis a Natura poris, rurſus finem ſuum obire. Hæc vis ciens, multipotenſque, benigna adeo in corporis ſalutem, tales ciebat motus, ut ſæpius abſque medentis ope, hoſtem ſuum per largos ſudores ex univerſo corpore propelleret. In aliis manabant e naribus, fere liquentes humorum guttæ, crebrior tuſſis & frequens expectoratio corpus ab abundante hocce humore privabant, inde capitis dolores, anxietates præcordiorum, reſpiratio moleſta, laſſitudines artuum uno fere impetu fuerunt profligata. Retentus in aliis humor membranam tot narium mæandros obducentem intumeſcere fecit, inde pruritus in iis contingens in multis ſternutationem excitabat, ſæpius valde enormem. In aliis ſtillicidium materiæ mucoſæ & ejus ex profundis pulmonum latebris ejectio cum frequenti ſcreatu & tuſſi inſequebatur, quæ quoque moleſtiæ, reſtituta per poros cutis perſpiratione, pedetentim evanuerunt.

runt. Jungo nunc & eas, quæ in urina præcipue obſervatæ fuerunt, mutationes. Tenuis erat in principio morbi aurantio colore tincta, circa criſeos tempus coloratior, ſedimentum dein depoſuit albicans, muci inſtar. Obſervarunt jamjam Medici WRATISLAVIENSES in *Hiſt. morb. p.* 116. *quod urinæ in hoc morbo peculiare quid habuerint, poſt brevem enim moram parietibus vitri induxerant cutim ex albo rubentem*, manabat interim hoc tempore in largiori quantitate, excretionem cutaneam & parciorem e naribus fluxum compenſans. Alvina excretio pauciſſimis emolumentum afferebat. Lingua non aſpera, verum lento glutinoſo ſucco obducta ſqualebat, quæ vero, criſi facta, rubro iterum colore ſuffundebatur. Aſſumta alimenta & potulenta ordinarium ſaporem linguæ imprimebant. Hæ fuerunt viæ, quibus Natura ſalutarem morbi exitum moliebatur, quæque Medico naturæ miniſtro, optimam aperiebant methodum, tunc obſervandam, quando natura torpida fiebat, quomodo judicio & prudentia excitanda, & in rectam, juſtamque viam erat reducenda. Hoc præcipue valebat in iis, quibus ob nimiam humorum tenacitatem, ſegniores fiebant ſolidorum vires, promovendis & abſolvendis ſecretionibus impares. His poſitis, attendere neceſſe fuit medentibus, quanam via præcipue materies e corpore ſecedere fuerit molita, ut adjutrices dein manus præſtare potuerint, & aureæ artis Parentis regulæ ſatisfacere: *Quæ ducere oportet, quo maxime vergant, eo ducenda, per loca convenientia. Sect. I. Aph.* 21.

## §. XVI.

Tranſeo ad ſigna diagnoſtica, quorum plura in expoſitione ſymptomatum §. XIII. & XIV. jamjam recenſita occurrunt. Signum pathognomicum ſeu character ſpecifi-

cus noſtri morbi erat gravedo, tuſſis, ſternutatio, quibus materies mucoſa in corpore collecta & ex eo ejecta fuit, hac eum facillimo negotio ab omnibus aliis pectoris morbis diſtinguere licuit. Hæc ſeſe ei jungebant ſtatim fere in principio morbi, ut & illi, qui Medicos ſe haud profitebantur, hac præſertim tempeſtate, morbum noſtrum jam prædicere potuerint. In quibuſdam interim ſubjectis, morbus licet idem contingeret, ſuam tamen formam non ſtatim induebat, ſive ob deficientem virium inopiam, ſive materiæ peccantis ad ſecretionem & excretionem ineptitudinem, ſive quoque regimen minus exacte obſervatum. Ejuſmodi præſertim acciderunt in teneris infantibus, vel ſubjectis ætatis profectioris, vel valetudinariis, quæ vero uno vel altero die elapſis, per adhibita ea, quæ Medici prudentiam expectant, cito ſeſe prodebant. Pulſus frequentiores, celeriores erant. Magna quidem & ratione individuorum eos intercedebat differentia; ſicuti in cholericis, ubi naturaliter multo citior eſt pulſus quam in phlegmaticis, hic quoque & ſuam efficaciam haud intermiſit, dum multo intenſior animadverteretur in illis, mitior vero in his, ſanguineis mediam tenuit viam. Hi vero pulſuum rhythmi, verſus noctem, imminente febris majore impetu, augebantur eximie, cum interdiu mitiores rurſus leneſque evaſerint. In illis, quorum ſolida nimia irritabilitate peccarunt, multo frequentius micabat pulſus, qui quoque ratione quantitatis materiæ mitius ægriuſque decumbebant. Sanguis e vena miſſus, vel e naribus erumpens, ſpiſſus erat, ſtatim poſt emiſſionem in thrombum concreſcens, ſerum, cui craſſamentum innatabat, ordinaria flavedine fuit tinctum, illud vero nonnunquam tenui, albida pellicula erat obductum, haud tamen glutinoſa, id quod maxime obſervatum fuit in illis, quibus dolor & gravitas præcordia oppreſſerant. Plurima alia ſigna a facie, ore, naribus, petita, de quibus hinc

hinc inde Auctores loquuntur, ſilentio prætereo, contentus illis, quæ magis manifeſta ſunt, & nunquam non omni tempore obvia.

## §. XVII.

Signa nunc evolvenda veniunt, de quibus Medicus judicium de exitu morbi ferre debet, quod frequenter adeo difficile, ut maxima prudentia & judicio opus ſit, ni artis detrectatoribus ridendi materiem offerre, ſicque arti & nomini ſuo fere æternam notam inurere velit. Verum adeo obſcure quædam, denſiſque tenebris ſæpe obruta latent, quæ Medicum & adſtantes omnino fugiunt, ut præter omnem expectationem ægrotum invadant, tumuloque præcipitem dent, quid inde mirum, ſi quandoque reſponſa dant oraculo delphico obſcuriora? Sunt tamen characteres, ab Auctoribus conſignati, quos utique in conſilium trahat, neceſſe ſemper erit, hinc inde tamen occurrunt, qualia individui conſtitutio expectare non permittit, & quanta non eſt in iis differentia! Quo mitiora itaque apparent ſymptomata, eo major ſalutis ſpes; quod autem non in omnibus caſibus quadrat, præcipue in malignis febribus, ubi patiens querulus, quam nil mali ſentiens, fere optimus. In noſtra vero febre & illi, qui gravioribus ſymptomatibus obruebantur, per unum & alterum dein diem ordinario diutius ægrotabant. Majus etiam periculum erat in illis, qui imbecillitate corporis laborabant, aut in valetudinariis, aut labe quadam viſceris affectis, aut ſenibus. Obſervavit Hippocrates *in ſenibus coctionem non admittere Catarrhos*, *S. II. aph.* 40. & Galenus ad hunc locum obſervat, *Deſtillationes ex humore frigido ortas neque in juvenibus facile coqui.* Ratione loci Celsus Catarrhos optime diſtinguit *L.* 4. *c.* 4. *Si in nares deſtillatio fiat, leve eſt, pejus, ſi in fauces, peſſimum, ſi in*

*ſi in pulmones, ubi periculum adeſt ab exulceratione*, qui & addit, *ſi deſtillatioues breves neglectæ fuerint, longæ eſſe conſueverunt.* In genere & de noſtra febre prædicare poſſumus, quod ad ſingulos morbos retulit GALENUS *Comm. in Progn. L.* 16. *Summa & argumentum omnis prænotionis & moribundorum & reconvaleſcentium, eſt comparatio morbi roboris cum ægrotantis facultate, potentior ſi fuerit morbus, morietur omnino homo, ſi vero infirmior fuerit, quam ægrotantis vires vitales, non morietur, ſi nihil peccatum* &c. De vita periclitari ſolent corpora minus perſpirantia, inde quoque frequentia deliria & comata obſervabantur. Lethargum huic febri aliquando evenire jam RHASES annotavit. Sanguis ſecta vena eductus, cujus ſuperficies tenui cruſta erat obſeſſa, inflammationis metum incuſſit, præcipue ſi jam & laterum dolores ſentiebat ægrotus, quin metum quoque auxerunt rubor oculorum, ſcintillæ veluti igneæ obſervatæ, lingua arida, ſicca, aſpera. Sanguinis guttæ e naribus erumpentis critico tempore optimæ omnibus erant: ſic quoque reliquæ evacuationes, nec quantitate, nec qualitate peccantes, criticis diebus contingentes, quibus ſymptomatum ferocia fuit imminuta. Tandem etiam notandum, febrem noſtram recidivis quam maxime fuiſſe obnoxiam, quum ejuſdem præcipue aëris injuria fruebantur homines, qua ſibi eam induxerant.

## §. XVIII.

Antequam Medicus curam ſuſcipit, hæc indaget neceſſe erit, ut 1) morbi genium ſibi quam maxime cognitum reddat, illum ſecundum ſubjecti temperiem exacto ſcrutinio exploret, partium ſympathiam cognoſcat, plena intaminataque Practicorum obſervata evolvat, quibus demum ſubſidiis inſtructus, fauſto omine eruet morborum naturam.

naturam. Hæc licet primo intuitu ſint difficilia, quum talia ſæpiſſime quoque morbis ſeſe aſſocient, quæ inaudita ſunt, nec in ullis Medicorum faſtis obvia, officium tamen medentis eſt agere; nec in re ancipiti Naturæ viribus tantum fidat opportunum, ut ipſi dein, *an leni medicatione, an vero deſperata uti debeat in caſu deſperato* ſecundum Hippocratis præcepta, toties hæreat *aqua*. Hæc præcipue obſervantur in Epidemiis, quum externa intus venientia, aut extus applicita, corpora ita invadant, nulla habita differentia, ut variæ ſymptomatum complicationes animadvertantur, de quibus rariſſime aut nunquam Practici verba fecerunt. In hoc rerum diſcrimine leniſſimam ſimpliciſſimamque ſeligat methodum Medens, ipſamque Naturam ita dirigere tentet, donec pleniſſima ipſi lux affulgeat & hinc inde ſymptomatum complicationes ſeſe magis evolvant. Sunt enim non raro Naturæ motus, qui rite obſervati Medico viam commodam aperiunt, quam preſſo pede inſequitur; quos evertiſſet ante, ſi in medendo temere quid ſuſcepiſſet. Quodſi itaque rem compoſitam eſſe videbit, ut omnium ſymptomatum analyſin rite inſtituere, totamque hiſtoriam morbi ante oculos veluti ſibi ſiſtere valeat, reliquum erit, ut juſtam & ratione fundatam medicamentorum exhibitionem obſervet, qua naturæ motibus omni ex parte occurrere, eundem profligare & ſymptomatum ſyndromen avertere poſſit; ſcilicet uti in noſtra febre, urgente æſtu, quo caput obnubilatum, totumque corpus calore ſicco occupatum fuit, temperantibus ejus vires infringendæ erant, donec ſedato ſudor emanaverit, quem dein adjuvare artis regula erit. Remedia eligat ſelecta, cauſæ morbi accommodata, pauca, nec farragine opus, quæ nunquam non Medicum ſymptomaticum olent. Hæc de generali cura ſufficiant.

## §. XIX.

Cauſæ noſtræ Epidemiæ conſideratio, attentio ad ſymptomata, quæ eam comitabantur, §. XIV. monumenta denique, quæ nobis fida Obſervatorum induſtria reliquit, ad tres Indicationes reſpicere fecerunt medentes, ad Evacuationem nimirum humoris præter modum in membrana Schneideriana collecti, ad impediendam porro uberiorem muci in illam partem effuſionem, ad febrem denique, ſi quæ acceſſit, temperandam, moderandam, tollendam. Prima Indicatio feliciter obtinebatur tranſpirationis negotium prudenter incitando, dum enim ad vaſa exhalantia humor tenuiſſimus copioſius appellebat, is qui in folliculis ſtagnavit, diluebatur, & a venis reſorbentibus ſugebatur & ex glandularum orificiis excretoriis effluebat, ex corpore eliminabatur. Bene autem prudentes cavebant, ne calidiore ſive diæta, ſive medicatione, humorum motum nimis intendendo & febrim, a qua præcipuum Epidemiæ periculum pendebat, augerent, & ſanguinem per vaſa jam ex morbo preſſa, urgendo, inflammationem excitarent, & humores aucta arteriarum actione & diſſipatis principiis aqueis phlogiſtica ſpiſſitudine denſarent. Moderato & conclavis & lecti calore ad exteriora determinabatur ſanguinis motus, impellebantur ſtagnantia fluida; largiori Aquæ calidæ potu, quam, Vegetabilia demulcentia, Flores Bellid. Paralyſ. Farfar. Verbaſc. Papav. Rh. Viol. Scabioſ. Herbas Chryſoſplen. quod noſtrates Naſturtium Petræum dicunt, varia Adianthorum genera &c. cum ea infundendo, temperandæ quoque acrimoniæ aptam reddiderunt, & inſimul diluerunt humores, & materiem perſpirationi aptam corpori ingeſſerunt: propinarunt quoque ſuis ægrotis Saponaceos vegetabilium ſuccos, Mel, & variorum Syruporum & Conditorum genus, id maxime quod acidulo ſapore & ſitim

ſedare

ſedare & præ reliquis magis humores diſſolvere compertum eſt, ex Succis Citri, Rubi Idæi, Groſſulariæ, Merorum, Ceraſorum, Agreſtæ &c. paratum; & inde ut mucus ſpiſſius reſolutus fuerit, reſorberi & expelli potuerit, feliciter obtinuerunt: eodem ſcopo etiam peraptas fuiſſe Aquas Selteranas maxime fuerunt experti, has nec calidas nec gelidas pro potu ordinario propinarunt, aut eis Decocta ex Lignis aut Radicibus Guajaci, Saſſafr. Cichor. Scorzon Sarſaparill. Vincetox. Petroſel. Polypod. Glycyrrhiz. &c. quibus & ſive Hordeum ſive Avena adjiciebantur, ſubſtituerunt; diluendi, attenuandi, reſolvendi, demulcendi ſcopo etiam egregie inſervierunt Juſcula vitulina, aut ex pullis gallinaceis parata, quibus Folia recentia Intybi, Chærefol. Taraxac. &c. Radices præterea recentes Apii, Scorzoner Tragopog. &c. incoquebantur; huc quoque fecerunt Cremores Hord. Aven. Gram. Eſculent. Sago, Oryz. &c. ex jure bovino parati, quibus ægrotorum corpora alebantur; nec negligebantur, quæ Chemia diſſolvendis humoribus parat, medicamenta, Antimonium Diaphoreticum, Sulphur Antimonii tam impurum, quam auratum, Regulus Antimonii Medicinalis, Magneſia Opalina, his prudentiores Medici ſic dicta abſorbentia, Conch. Ocul. Cancrorum Dent. Apri & Mandibul. Lucii piſcis &c. & aquas deſtillatas diapnoicas adjecerunt, non quod aliquem effectum ab iis ſubſtantiis expectarint, ſed ut mori recepto, quo Noſtrates & Pulveres & Mixturas, ut dicunt, temperantes & appetunt & præſcribunt, aliquid darent. Cum noſtrum vitæ genus neutiquam medicamenta exagitantia in ægrotantibus admittat, cum blande tantum perſpirationem promovere judicioſi Medici eſſe conſtet, cum Alcahol ſanguinem inſpiſſare, hinc noſtri morbi cauſam etiam augere evictum ſit, hinc nec Alcalia volatilia, oleo empyrevmatico fœda, Spir. Corn. Cerv. Tart. Fulig. &c. nec Eſſentiæ aut Tincturæ ſpirituoſæ ab aliis

 licet

licet commendatæ, exhibebantur. Elixiria Pectoralia, Eſſentiæ Alexipharmacæ, Pimpinell. Succin. &c. relinquebantur illis, qui præcordia ſatis ferrea habebant ut maluerint forſan ex hypotheſi ægrotos trucidare, quam ex juſto, quod Naturæ ſtudium ſolum dare poteſt, ratiocinio eoſdem ſervare. Medicatio, quæ ad Primam indicationem fuit adhibita, Secundæ quoque ſatisfecit egregie, ei ulterius reſpondendi ergo, & crebriori Clyſmatum injectione, & ore ingeſtis Eccoproticis, humores ad inferiora invitabantur, affluxus humorum a ventribus ſuperioribus revellebatur. Enemata parabantur ſimpliciſſima ex Aqua, cui parum ſive alicujus unguinoſi, ſive Mellis, ſive etiam Salis, ſi alvus ſuo muneri non reſpondit, adjiciebatur; Rhabarbarum, Manna, Tamarindi, Caſſia, Flores Acac. Perſic. Violar. & inde parati Syrupi, Serum Lactis Tamarindinatum, quod HUXHAM *Eſſay on Fevers p.* 229. laudat, erant illa medicamenta, quibus alvus laxabatur. Et a largo Salium, & ab omni Catharticorum Reſinoſorum uſu prudentiores abſtinebant, jure exinde & augmentum febris, & nimiam ſubductionem partium diluentium ex ſanguine, & augmentum acrimoniæ humorum metuentes. In tuſſicula, quæ quoſdam noſtra Epidemia affectos, etiam poſtquam morbus jam ceſſaſſe viſus fuerat, incommodavit, adeo egregiam operam præſtiterunt Eccoprotica, ut præſentaneam inde opem non pauci fuerint experti. Ipſe ego in Catarrhali hocce theatro tragœdum egi, atque ex horum exhibitione mox in melius fui reſtitutus. Dum his duabus Indicationibus cauſa febris expugnabatur, hinc cum iis etiam Tertiæ fuit proſpectum; illa autem, ſi increſcere viſa fuit, tunc & Venæſectionibus & Nitro ejus vires imminuebantur, Decoctum Pulli tunc Seminibus frigidis majoribus & Nitro maritatum egregie ſe geſſit; Clyſmata, aliquot ante paroxyſmum horis, ut ſub ipſo ſuperiora defenderentur, & humore diluente ditetur ſanguis,

guis, injiciebantur; ſed injiciebantur quoque mox poſtquam inſultus ceſſavit, ut excretio materiæ ſub eodem coctæ promoveretur. Ubi autem febris ad genium inflammatorium aſcendere fuit viſa, tunc & iteratis Venæſectionibus & Camphoræ uſu periculum avertere tentarunt.

## §. XX.

Hæc fuit methodus, qua feliciter ceſſarunt febris noſtræ inſultus, vires priſtinas recuperarunt ægroti, citoque cum ſanitate in gratiam redierunt. Supereſt, ut adhuc verba faciam de quibuſdam remediis heroicis, quæ ab Auctoribus circa Catarrhum ita reperio agitata, ut quidam ea maximis laudibus extollant, alii omni data opera deprimere allaborent.

Opiatorum laudes, & in hoc affectu, extollunt Obſervatores. Nunquam ſatis laudandus Tralles in *Tract. de Opio Sect. III. p.* 131. ait: *Centenas & millenas forte tuſſes Catarrhales ſuſtuli, exhibendo opium ſolidum, vel liquidum, quum ei altero die purgans ſubjungeretur.* Præfert Eximius Vir Opium Diaſcordio, Mithridatio, Theriacæ & aliis medicamentis, quæ Opium ingreditur & quæ priſci Medici commendarunt. Et cum omnino nunc ſit evictum id quod etiam Cel. Vir *l. c.* ſolidiſſime pro more probat, quod Opium ſanguinem diſſolvat, & perſpirationem promoveat, hinc illud omnino videtur primæ noſtræ Indicationi reſpondere, nulli igitur miramur, id ipſum & ab Auctoribus ab eo citatis, Helmontio, Sylvio, Williſio, Ettmüllero; Wedelio, Young, Hoffmanno, Schulzio, Fullero. Sydenhamo *locis citt.* & a multis aliis Auctoribus ad affectus Catarrhales laudari, maxime cum idem etiam pulmonum a materia Catarrhali irritationem & inde metuenda & incommoda & pericula præ omni reliquo medicamento ſopiat. Noſtrates in hac Epidemia

ab Opio abſtinuerunt, cum remedia §. antec. recenſita ſufficientia viderint ad mucum attenuandum, & ad perſpirationem promovendam, & ſana Theoria jubeat medentes a validioribus abſtinere, quando mitiora ſufficiunt. Id adhuc adjiciendum eſſe duco, quod HUXHAM in ea, quam deſcribit febre, intenſiſſimam tuſſim difficulter opiatis potuerit cohibere. Nec tanta erat tuſſis, quæ noſtrum morbum comitata eſt, vehementia, ut hypnotica exegerit. Becchica vero demulcentia, quibus vulgo utimur, Sperma Ceti, Butyr. Cacao, Oleum Amygd. dulc. Syr. Alth. Fernel. correct. Viol. Papav. utriuſque, de Jujubis, de Liquirit. Capill. Ven. Paſta Alth. Troch. de eadem, Becchic. albi, citrin. nigr. Extract. Liquirit. vulgo *Regliſe*, Tabulæ Pectorales, quæ inter nos a Pariſiis denominantur, Mel vulg. Narbon. Decoct. & Syrup. a Pomis parat. &c. irritationi bronchiorum a materie Catarrhali acri ſopiendæ ex voto ſuffecerunt.

## §. XXI.

Venæſectionis adminiſtrationem circa, ab omni tempore, quo Medicina excolitur, fere in ſingulis morbis diverſiſſimas Practici ſententias aluerunt. Alii eam ad cœlum extollunt, alii ad orcum uſque damnare ſtudent. Mei non erit, diverſas Auctorum opiniones & argumenta recenſere, nec longo verborum circuitu in ſanguinis miſſionis utilitates & noxas inquirere, id enim a ſcopo meo nimis eſſet remotum. Hæc vero examinare operæ pretium duco, an in noſtro morbo ſanguinem mittere neceſſe fuerit, nec ne. Saltem illi craſſiori in aëre mihi nati videntur, qui præjudicio, ex falſa Theoria orto, auctoritate quorundam clinicorum, quorum experientia uni aut alteri naturæ miraculo nititur, formato, negativam cunctis viribus contendere audent. Finxit illis meliore ex luto

præ-

præcordia Titan, qui ægros exacte inquirunt, ſymptomata accurato ſenſuum ſcrutinio examinant atque perpendunt, regionem, quam incolunt, vitæque genus exquiſite rimantur, & ſic ſequelas triſtes, indicationibus ratione firmatis, omnino avertunt. Magna utique eſt Hoffmanni fama, qui *præſente febre Catarrhali Venæſectionem diuturnitatem Catarrhi adducere* ſcribit. *T. IV. S. I. c. VI. p.* 133. §. *XI.* & Act. Edinb. *l. c. iſtos, qui lipothymiis obnoxii erant, quando in Catarrho ipſis vena fuerit ſecta, ægre reſtitutos fuiſſe monent*; & Sennertus *L. de Febribus, c.* 17. ait: *Catarrho & tuſſi Epidemia maximam hominum partem a.* 1580. *correptam, vix vero milleſimum quemque mortuum eſſe, niſi qui vitia quædam diuturna, & latentia in viſceribus habebant, & qui ſanguinem aperta vena mittebant. Experientiam enim hoc comprobaſſe, omneſque fere mortuos eſſe, quibus vena aperiebatur, & Romæ tunc temporis ultra* 2000. *hominum hoc malo extincta eſſe, fortaſſe & hac de cauſa, quod Itali Medici nimis promti ſunt ad mittendum ſanguinem.* Huxham proficuam invenit Venæſectionem, imo ob eam diutius neglectam, in pleuritidem, peripnevmoniam, febrem Catarrhalem abiiſſe refert *l. c.* Tissot *l. c. p.* 149. & ſuo in caſu Venæſectiones utiles reperit. Si dicendum quod res eſt, Venæſectio, ubi levis admodum febris, & ſymptomata, quibus ea ſtipatur, non urgent, & natura ſua molimina jam exſequi incipit, ut nullus metus inflammationis urgeat, potuit omitti, maxime ſi tales erant ægri tractandi, qui difficilius ſanguinis detractionem admiſerunt; cum autem noſter morbus originem duxerit ab aliqua excretione humorum impedita, cum in eodem vaſa minora fuerint obſtructa, majora preſſa §. X. & hinc ſemper aliqua cauſa inflammationis proegumena obtinuerit, cum ei facillime febris acceſſerit, cum & morbo noſtro interdum ſymptomata inflammatoria ſupervenerint, & Epidemias Catarrhales in inflammatorias abiiſſe, loca

§. IV.

§. IV. citata loquantur, malignitas etiam, quæ §. cit. fluxionibus ſupervenit, a ſanguine ſtagnante corrupto non improbabiliter deducatur, vaſis præterea majoribus depletis minora & facilius ſuos liquores exhalare & alios reſorbere queant, ſanguinis miſſio quoque ad præcipua Revellentia pertineat, hinc mihi ſaltem ultra omnem dubitationis limitem poſitum videtur, venæſectionem in noſtro morbo ab omni Indicatione therapeutica fuiſſe indicatam, eandem quoque inter præcipua pertinuiſſe, quæ Indicatio prophylactica requirebat. Nec me movent, quæ alii, fallaciam cauſæ non cauſæ ut cauſæ committentes, de ejus adhibitæ noxis clamitant. Id interim me neutiquam latet, plures e noſtro morbo evaſiſſe, ſine quod ipſis ſanguis detractus fuerit; ſed proſtant etiam exempla, quod homines ſine Medico convaluerint, occurrunt obſervata, quod mortales aſſumtis venenis ſupervixerint, quod ex mediis flammis ſani evaſerint: num inde prudentes ſibi perſuaderi patientur, nunquam Medicorum conſiliis uti, venena aſſumere, in medias flammas ſe præcipites dare? Ut jam non allegemus, quibus ſanguis non miſſus fuit, longius cum ægritudine conflictatos fuiſſe, id ſaltem adjicio, fuiſſe caſus, ubi venæſectio abſolute inſtituenda fuit, & eam omiſiſſe piaculo fuiſſet. Redigo eos in claſſes ſequentes: 1) Æger ſanguineus, in quo & evidens ſanguinis æſtus hæmorrhagia per nares bonis ægroti rebus fuerit ſedatus. Quid ſi ille fluxus non reſpondiſſet, nonne ſtaſes, inflammationes, deliria, gangræna & mors comites ſeſe junxiſſent? 2) Intermiſſio evacuationis hujus aſſuetæ per longum tempus. 3) Evacuatio ſanguinis naturalis ſuppreſſa, inde enim plethora in corpore gignitur & eadem mala preſſo pede ſequuntur. 4) Majores febris inſultus, ita ut in quibuſdam locis, præcipue organis reſpirationis dicatis, moleſtiæ, anxietates præcordiorum &c. fuerint ortæ, inde non levis inflammationis futuræ metus,

aut

aut jam factæ indicium, ad quam avertendam, quid Venæſectione prius? Ideo quoque morbus in nonnullis ſub peripnevmoniæ larva inceſſit. Nec unica ſaltem Venæſectione contenti erant ſaniores, repetebant eam, quoties ſymptomata perſiſtentia eandem repetere juſſerunt, bene gnari, non numerum, ſed effectum modum ponere medicationi; eandem quoque omni tempore inſtituerunt, vulgo quidem in principio morbi, & verſus paroxyſmum, ſi autem in ipſo paroxyſmo ſymptomata urſerunt, eandem de novo adminiſtrare reformidarunt neutiquam, nec ab ea abſtinuerunt, licet ſudarint ægri, quando tales apparuerunt apparitiones, quæ eam ſuadebant; recte ſecum reputantes, illum optimum eſſe Naturæ miniſtrum, qui peccantes ejus motus prudenter corrigit; abſurdum eſſe a mechanica natura rationalia molimina expectare. Nec omittebatur Venæſectio, ſi morbus, poſtquam jam per aliquot ſeptimanas duravit, talia quæ eam ſuaſerunt exhibuit phænomena, hæc ipſa enim vades erant, Naturam neutiquam adhuc ita eſſe debilitatam, ut evacuationem non admitteret.

## §. XXII.

Ad aliud remedium nos ducit ordo, ſymptomatum quorundam furori oppoſitum, de cujus effectu pauca quædam adhuc afferre animus eſt; ſunt illud Veſicatoria, quæ & commune a Practicis fatum cum venæſectionibus experta fuerunt. Laudantur quippe ab his, culpantur ab illis. Verum, quod forſan idioſyncraſiæ, temperiei ægroti, applicationis tempori, aliiſque circumſtantiis adſcribendum fuiſſet, id remedio dein inconſiderate ſatis impendere ſolebant, inde perire videtur Medicinæ promittentis fides & Obſervationum auctoritas. Vigilias, dolores, deliria ea intendere potius, legimus apud BORELLUM

 *Cent.*

*Cent. I. obſ.* 40. convulſiones quoque & alia triſtia ſymptomata quandoque eorum applicationi ſuperveniſſe Eph. N. C. *Dec. II. a. 9. obſ.* 131. loquuntur. Noſtro in caſu optime ſeſe exhibuerunt, de his eadem meminit Huxham *l. c. Pone aures ac inter ſcapulas admota, dolori capitis, tumori, aſperitati faucium, certiſſimum tulerunt levamen; quin etiam nimiam in pulmones deſtillationem, curſum acris colluviei avertendo, prohibuerunt.* Acria enim ſunt hæc veſicatoria ex Cantharidibus facta, quæ ex ſua natura, & in viva ſolida agentes, non alio modo, quam irritando, effectum edunt. Ita vero & tunc temporis comparatum eſt cum noſtri corporis partibus, uti id in morbis ſingulis diebus animadvertere licet, ut ſcilicet irritata una parte in conſenſum & rapiatur altera, tota natura fiat actuoſior, ut motus cieat enormes. Infertur itaque per ea materiæ hærenti impetus, ut crebrioribus laceſſatur motibus, ſic ſtaſes ſolvantur, & materies anguſtiſſimis tubulis impacta, ſive in reliquum humorum circulum reducatur, ſive exhalet. Adducunt ea inſuper ſua irritatione humores, ut epidermis in veſicam a cute ſeparata elevetur, & materies larga in quantitate eo derivetur, liberatur ideo & locus oppreſſus, & non poſſunt non & ſymptomata, a ſtaſi humorum producta, felicem ſortiri eventum. Per plures dies locum apertum ſervare neceſſe eſt, ut & ſuppuratio contingat. Triſte prognoſticon eruit Medicus, torpore nimio irritabiles partes tactas eſſe, ſi non in larga quantitate e ſuperficie materies educitur. Applicationis tempus utique obſervandum eſt; exulent ea, natura actuoſa exiſtente, quod circa paroxyſmi tempus contingit, plus enim inde exaſperaretur malum, quam quod ei ſuppetiæ ferrentur. Non minus quoque præparatum ſit corpus eorum, quibus admoventur, plethora abſit, & materiæ morbificæ vires aliquatenus fractæ ſint neceſſe eſt, dolorem alias tunc temporis adeo im-

manem

nianem excitarent & ægrum diſtorquerent ita, ut vivis adhuc an mortuis accenſendus, ſit dubitandum. Veſicatoria cucurbitulis ac ulceribus cauterio excitandis, quæ priſcis Medicis in uſu erant, recentiores ſubſtituunt; minus horrenda eſt eorum applicatio, & id quod de cantharidibus ſanguinem ſubit, humoribus reſolvendis etiam apprime eſt aptum. De Vomitoriis adhuc ſermonem injicit Tissot. *l. c.* quod in nonnullis ſubjectis, quibus ſaburra in primis viis collecta fuit, ea utilia deprehenderit. Verumenimvero quum morbus, quem ipſe deſcribit, noſtro pluribus gradibus major erat, nec noſtri ægroti de talibus ſymptomatibus, quæ ſaburræ præſentiam in primis viis manifeſtare potuiſſent, conquerebantur, & ab iis abſtinebant Noſtrates, maxime cum exinde congeſtio ad ſuperiora potuiſſet augeri, ipſe morbus gravior reddi, vaſa preſſa per morbum citius inflammari, imo rumpi. Nec concuſſio inde facta mucum folliculis impreſſum potuiſſet expellere, antequam is fuerit attenuatus; ſed quando attenuatus fuit, per debitam medicationem ipſe, ſine quod membrana Schneideriana concuſſa fuerit, effluxit.

## §. XXIII.

Reliquum eſt, ut tandem de Prophylaxi nec non de Diæta, quam ægri toto morbi decurſu obſervare jubebantur, ſermonem faciam. Conſiſtit illa in legitimo ſex rerum non naturalium uſu, quæ in gignenda noſtra febre ſingula ſuam ſymbolam conferre potuerunt. Evitent illi, qui tuti a morbo Catarrhali eſſe velint, omnem aëris frigidi frequentius commoti admiſſionem, qua humores per colatoria cutis excernendi reprimuntur, pori vaſorum cutaneorum occluduntur, ſic maſſa ſanguinea minus laudabilibus ſuccis oneratur, & morbo fomes accenditur; ſubitæ aëris hujus injuriæ convenienti veſtitu avertantur, loca

quærantur tunc temporis temperata; ne tranſpirationis negotium frequentioribus mutationibus obnoxium reddatur; accidit ideo illis, qui morbo noſtro capti fuere, ſi iterum tali auræ ſe expoſuerunt, ut novis inſultibus obnoxii redditi fuerint. Quam primum ex torpore corporis vel mentis, coryza &c. morbi primordia ſentiunt, per horas matutinas ſeſe lecto componant, & epotis aliquot calidæ vaſculis expellant id, quod ipſis morbum minatur. Victus noſtris ægrotis exhibebatur humectans, Iuſcula tenuia e carne vitulina cum cremore Hordei, Avenæ, aut pauco pane parata, potus erat tenuis, diluens, non frigidus, ſed tepidus, parum acidulus. Sed de his ſupra jam dixi. Exularunt alimenta dyſpepta, ſeu digeſtu difficilia, carnes, piſces, ſalita, acida, farinacea non bene fermentata, omnis generis vina, ſpirituoſa, cereviſiæ, juſcula conſummata, quæ nutriendo nimis, calorem excitaſſent. Memores erant Medici HIPPOCRATIS regulæ, *quo plus nutriveris, eo magis læſeris.* Hic victus tenuis & morbo ſuperato per aliquod tempus continuandus erat, ne ventriculo & primis viis ſaburra inferatur, quæ novæ iterum febri portam pandere potuiſſent. Somnus & vigiliæ diu nimis, ſuperato jamjam morbo, protractæ digeſtionem reliquerunt imperfectam, morati ſunt alvinam excretionem, cruditates in primis viis coacervarunt, quæ latæ ad maſſam ſanguineam ibi turbas excitarunt moleſtas, torporem induxerunt corporis & animi, inde ſe-& excretiones turbarunt, cruditatem, acrimoniamque intulerunt reliquis humoribus in corpore contentis. Quies interim moderata, uti ſemper ſuadenda, ſic & tunc viribus ægroti proportionata egregie conduxit. Inprimis autem omnium ſe-& excretionum naturalium, & conſuetarum, & artificialium ratio habenda erit illis, qui a morbis Catarrhalibus immunes eſſe cupiunt, ne illæ aut ullo modo intendantur, variis corporis laboribus & motibus

vehe-

vehementibus, ne illa autem quoque ullo modo ſupprimantur in nebuloſo frigidoque aëre. Alvina excretio, menſiumque fluxus cibis potuque convenientibus, & moderato corporis motu ſuſcitentur, conſerventur. Plethora, ſi percipitur, debito tempore venæſectionibus temperetur. Abſint animi pathemata, terror, mœror, curæ, ſollicitudines, quibus motus vitales, naturales & animales retardantur, omneſque Medici conatus redduntur irriti. A laboribus & profundis meditationibus mens relaxanda eſt, juvat præcipue poſt paſtum clara lectio, modicus motus, cum amicis grata confabulatio, ut Natura vires, quas pro reparanda & conſervanda ſuſcipit ſanitate, optime, tranquille exercere valeat.

## §. XXIV.

Hiſce, quæ pro virium modulo circa morbum noſtrum diſſerui, ea adhuc adjicio, quæ Experientiſſimorum Clinicorum urbis noſtræ Collegium in publico conſeſſu die vigeſimo ſecundo Junii habito ad Inclytum Magiſtratum circa eundem retulerunt: fidem, auctoritatem, exiſtimationem ea concilient commentationi a juvene & propria praxi & accuratiori harum rerum judicio, quippe quod frequens demum uſus dare poteſt, deſtituto; doceant ea quam ſolide, attente, judicioſe atque perſpicaciter Medici Argentoratenſes civium ſanitati invigilent.

*TANTUM.*

OBSER-

# OBSERVATIONES METEOROLOGICÆ Anni MDCCLXII.

## *JANUARIUS.*

| *Dies M.* | *Venti* | *Barometr. Poll.* | *Lineæ* | *Thermom.* | *Cœli Status* |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | N. | 27. | 9 | 34 | *Cœlum tectum.* |
| 2 | S. O. | 27. | 6 | 32 | *Serenitas, noctu nix.* |
| 3 | S. | 27. | 9 | 34 | *Serenitas.* |
| 4 | S. O. | 27. | 9 | 26 | *Cœlum tectum, veſpera & noctu pluvia & ventus impetuoſus.* |
| 5 | S. O. | 27. | 8 | 40 | *Serenitas.* |
| 6 | S. O. | 27. | 7 | 40 | *Cœlum tectum, interdum pluvia.* |
| 7 | S. | 27. | 7 | 48 | *Cœlum tectum, noctu pluvia.* |
| 8 | S. O. | 27. | 9 | 44 | *Serenitas.* |
| 9 | S. O. | 27. | 9 | 32 | *Serenitas, noctu prurina.* |
| 10 | S. O. | 27. | 9 | 38 | *Serenitas.* |
| 11 | S. O. | 27. | 6 | 34 | *Serenitas.* |
| 12 | S. O. | 27. | 4 | 44 | *Pluvia cum vento impetuoſo.* |
| 13 | S. O. | 27. | 3 | 42 | *Pluvia.* |
| 14 | S. O. | 27. | 4 | 44 | *Pluvia.* |
| 15 | S. O. | 27. | 5 | 40 | *Pluvia.* |
| 16 | S. O. | 27. | 4 | 42 | *Mane ventus impetuoſus.* |
| 17 | S. O. | 27. | 7 | 38 | *Mane ſerenitas, veſpera barometrum ad 27″ 3‴ deſcendit c. vento impet. & pluv.* |
| 18 | S. W. | 27. | 4 | 46 | *Pluvia cum vento, noctu ventus impetuoſus cum grandine.* |
| 19 | S. W. | 27. | 8 | 42 | *Serenitas.* |
| 20 | S. O. | 28 | 0 | 32 | *Serenitas.* |
| 21 | S. | 27. | 11 | 42 | *Nebula.* |
| 22 | N. W. | 28. | 0 | 37 | *Serenitas.* |
| 23 | N. | 28. | 0 | 28 | *Serenitas.* |
| 24 | N. | 28. | 0 | 28 | *Serenitas.* |
| 25 | N. | 27. | 9 | 28 | *Serenitas.* |
| 26 | S. O. | 27. | 7 | 27 | *Serenitas.* |
| 27 | S. O. | 27. | 9 | 29 | *Serenitas.* |
| 28 | S. O. | 28. | 0 | 39 | *Mane pluvia, dein cœlum tectum.* |
| 29 | S. | 28. | 0 | 44 | *Pluvia.* |
| 30 | S. | 28. | 0 | 46 | *Mane pluvia, poſt meridiem Boreas ſerenitatem adduxit.* |
| 31 | S. | 28. | 0 | 36 | *Cœlum nebuloſum.* |

Summus ad quem barometrum aſcendit gradus erat ad 28″, infimus ad quem deprimebatur mercurium ad 27″ 3‴ ſuſtinuit. Maximum hujus menſis frigus ad 26° liquorem thermometri depreſſit. Summus ad quem aſcendit liquor gradus erat 48°. Venti maxime a meridie flabant. Pluvia quæ hoc menſe decidit altitudinem unius pollicis & ſex linearum æquavit.

## *FEBRUARIUS.*

| *Dies M.* | *Venti* | *Barometr. Poll. Lineæ* | *Thermom.* | *Cœli Status.* |
|---|---|---|---|---|
| 1 | N. W. | 27. 10 | 40 | *Cœlum tectum.* |
| 2 | N. | 27. 10 | 38 | *Serenitas.* |
| 3 | N. | 27. 10 | 30 | *Serenitas.* |
| 4 | O. | 27. 10 | 30 | *Serenitas,* |
| 5 | N. W. | 27. 10 | 26 | *Nix copioſa.* |
| 6 | N. | 27. 10 | 24 | *Serenitas.* |
| 7 | S. | 27. 8 | 28 | *Cœlum tectum, ventoſum, aliquid nivis.* |
| 8 | W. | 27. 5 | 32 | *Cœlum tectum, ventoſum, aliquid nivis.* |
| 9 | W. | 27. 6 | 32 | *Poſt meridiem & per omnem noctem auſter impetuoſus.* |
| 10 | S. | 27. 0 | 32 | *Auſter vehemens per totum mane continuavit, veſpera nix.* |
| 11 | S. | 27. 4 | 28 | *Cœlum tectum, poſt meridiem barometrum ad 27″ cecidit, vent. impetuoſ. & nix.* |
| 12 | S | 27. 3 | 36 | *Ventus impetuoſus per noctem & pluvia.* |
| 13 | W. | 27. 2 | 44 | *Mane procella, interdum grando.* |
| 14 | S. O. | 27. 7 | 36 | *Cœlum ventoſum & tectum.* |
| 15 | S. O. | 27. 7 | 49 | *Cœlum ventoſum & tectum.* |
| 16 | S. O. | 27. 9 | 50 | *Pluvia.* |
| 17 | S. O. | 27. 11 | 51 | *Serenitas.* |
| 18 | S. O. | 27. 10 | 53 | *Cœlum tectum, noctu ventus impetuoſus.* |
| 19 | S. W. | 27. 9 | 52 | *Mane pluvia largiſſima, eam excipiebant fulgores Solis, denuo pluvia.* |
| 20 | W. | 27. 8 | 44 | *Cœlum ventoſum & tectum.* |
| 21 | S. O. | 27. 2 | 39 | *Ventus impetuoſus, grando, pluvia, nix.* |
| 22 | S. | 27. 1 | 36 | *Mane nix, verſus veſperam caurus ſerenitatem reduxit.* |
| 23 | W. | 27. 7 | 30 | *Mane ſerenitas, meridie auſter impetuoſus flare cœpit & per totam noctem continuavit cum nive.* |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 24 | S. | 27. 4 | 32 | *Nix & ventus.* |
| 25 | N. W. | 27. 8 | 24 | *Serenitas.* |
| 26 | S. | 27. 6 | 24 | *Serenitas.* |
| 27 | S. O. | 27. 4 | 31 | *Mane nix.* |
| 28 | N. | 27. 7 | 30 | *Veſpera nix.* |

Summus ad quem barometrum hoc menſe aſcendit gradus æquavit 27″ 11″ infimus ad quem deprimebatur, mercurium ad 27″ ſubſiſtere fecit. Ad 24° thermometri liquor deſcendit, qui idem ad 53. gradum hoc ipſo menſe aſcenderat. Crebrius quam præterito menſe boreas flavit. Aqua ex cœlo delapſa hoc menſe 9‴ æquavit.

## *MARTIUS.*

| *Dies M.* | *Venti* | *Barometr. Poll Lineæ* | *Thermom.* | *Cœli Status.* |
|---|---|---|---|---|
| 1 | N. | 27. 7 | 28 | *Serenitas.* |
| 2 | N. | 27. 7 | 20 | *Mane ventus impetuoſus, interdiu Solis fulgores & ventus.* |
| 3 | N. | 27. 7 | 22 | *Serenitas.* |
| 4 | W. | 27. 7 | 26 | *Ventus impetuoſus, nix.* |
| 5 | S. W. | 27. 4 | 32 | *Serenitas.* |
| 6 | W. | 27. 5 | 29 | *Mane ſerenitas, veſpera nix.* |
| 7 | S. | 27. 2 | 36 | *Ventus, pluvia, nix.* |
| 8 | S. O. | 27. 4 | 32 | *Ventus, nix.* |
| 9 | S. O. | 27. 3 | 31 | *Serenitas.* |
| 10 | S. O. | 27. 1 | 42 | *Mane procella, poſt mer. ſerenitas c. zeph.* |
| 11 | S. O. | 27. 6 | 32 | *Mane ſerenitas, meridie ventus impetuoſus & nix.* |
| 12 | S. O. | 27. 9 | 38 | *Cœlum varians.* |
| 13 | S. O. | 27. 8 | 44 | *Cœlum varians.* |
| 14 | S. O. | 27. 8 | 46 | *Cœlum tectum.* |
| 15 | S. O. | 27. 8 | 49 | *Mane pluvia, poſt merid. boreas impetuoſ.* |
| 16 | N. | 27. 8 | 32 | *Cœlum tectum.* |
| 17 | N. | 27. 8 | 30 | *Ventus & nix.* |
| 18 | N. O. | 27. 9 | 32 | *Cœlum tectum.* |
| 19 | N. O. | 27. 9 | 32 | *Cœlum tectum.* |
| 20 | S. O. | 27. 8 | 38 | *Serenitas.* |
| 21 | S. O. | 27. 7 | 38 | *Mane ſerenitas, noctu pluvia.* |
| 22 | S. O. | 27. 6 | 44 | *Serenitas, ventus.* |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 23 | N. | 27. 8 | 41 | *Serenitas, ventus.* |
| 24 | N. | 27. 9 | 31 | *Serenitas, ventus.* |
| 25 | N. | 27. 5 | 31 | *Serenitas, ventus.* |
| 26 | N. | 27. 6 | 34 | *Serenitas, ventus.* |
| 27 | N. W. | 27. 7 | 36 | *Serenitas, ventus.* |
| 28 | S. | 27. 5 | 42 | *Per diem mox imbres, mox fulgores Solis.* |
| 29 | S. O. | 27. 6 | 42 | *Cœlum tectum.* |
| 30 | S. | 27. 0 | 41 | *Procella cum pluvia.* |
| 31 | S. | 26. 7 | 44 | *Ventus impetuoſus, imber, grando, audiebantur tonitrua.* |

Non ultra 27″ 9‴ barometrum hoc menſe elevabatur, deſcendit ad 26″ 4‴. Thermometrum inter 20° & 49° variabat. Crebrius favonius quam boreas ſpiravit. Aqua ex cœlo delapſa æquavit 10‴.

## *APRILIS.*

| *Dies M.* | *Venti* | *Barometr. Poll. Lineæ* | *Thermom.* | *Cœli Status.* |
|---|---|---|---|---|
| 1 | S. W. | 27. 0 | 39 | *Ventus impetuoſus, nix, pluvia.* |
| 2 | S. | 27. 3 | 44 | *Ventus impetuoſus, aliquid nivis.* |
| 3 | S. O. | 27. 9 | 36 | *Serenitas.* |
| 4 | O. | 27. 9 | 40 | *Pluvia.* |
| 5 | N. | 27. 8 | 44 | *Serenitas.* |
| 6 | N. | 27. 9 | 36 | *Serenitas, noctu ventus impetuoſus.* |
| 7 | N. W. | 27. 6 | 34 | *Cœlum varians cum pluvia & nive.* |
| 8 | N. W. | 27. 9 | 34 | *Cœlum ventoſum.* |
| 9 | N. W. | 27. 9 | 44 | *Serenitas.* |
| 10 | S. O. | 27. 8 | 42 | *Serenitas.* |
| 11 | N. W. | 27. 7 | 48 | *Serenitas.* |
| 12 | N. | 27. 8 | 54 | *Serenitas.* |
| 13 | N. | 27. 8 | 46 | *Serenitas.* |
| 14 | N. | 27. 7 | 54 | *Serenitas.* |
| 15 | N. | 27. 7 | 52 | *Serenitas.* |
| 16 | N. | 27. 7 | 52 | *Serenitas.* |
| 17 | O. | 27. 6 | 58 | *Interdum pluvia, noctu fulgura ex nubibus nigris, quæ ex S. in W. & inde in N. movebantur.* |
| 18 | S. O. | 27. 8 | 55 | *Meridie tempeſtas cum fulgure & tonitru & pluvia, quæ ex W. ad N. tendebat.* |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 19 | N. | 27. 10 | 54 | *Serenitas.* |
| 20 | S. O. | 27. 10 | 54 | *Serenitas.* |
| 21 | S. O. | 27. 9 | 54 | *Serenitas, poſt meridiem thermometrum ad 80° aſcendit.* |
| 22 | S. O. | 27. 9 | 58 | *Serenitas, poſt meridiem thermometrum ad 80° aſcendit.* |
| 23 | S. O. | 27. 9 | 58 | *Serenitas, poſt meridiem thermometrum ad 80° aſcendit & nubes atræ ex S. in W. & inde in N. migrabant.* |
| 24 | N. | 27. 10 | 58 | *Serenitas, poſt meridiem thermometrum ad 80° elevabatur, noctu nubes ex S. W. & S. O. fulgurabant.* |
| 25 | N. | 27. 9 | 58 | *Serenitas, poſt meridiem thermometrum ad 80° aſcendit.* |
| 26 | S. O. | 27. 9 | 58 | *Serenitas, poſt meridiem thermometrum ad 80° aſcendit.* |
| 27 | S. O. | 27. 7 | 58 | *Mane ſerenitas, poſt meridiem tempeſtas.* |
| 28 | S. O. | 27. 6 | 60 | *Serenitas.* |
| 29 | S. O. | 27. 6 | 60 | *Serenitas.* |
| 30 | S. O. | 27. 6 | 60 | *Serenitas.* |

Barometrum hoc menſe inter 27″ & 27″ 10‴ ambigebat; thermome-
um inter 36° & 80°, per ſex continuos dies hic gradus, qui ad maximum
cedit, quo thermometrum æſtate elevatur, obtinuit. Boreas crebro fla-
t. Humor ex cœlo delapſus $4\frac{1}{8}$″ altitudinem æquavit.

## *MAJUS.*

| *Dies M.* | *Venti* | *Barometr. Poll. Lineæ* | *Ther-mom.* | *Cœli Status.* |
|---|---|---|---|---|
| 1 | N. W. | 27. 5 | 58 | *Pluvia.* |
| 2 | S. W. | 27. 6 | 50 | *Pluvia.* |
| 3 | S. O. | 27. 6 | 50 | *Serenitas.* |
| 4 | S. O. | 27. 7 | 50 | *Serenitas.* |
| 5 | N. | 27. 4 | 50 | *Serenitas.* |
| 6 | N. | 27. 4 | 50 | *Cœlum tectum.* |
| 7 | N. | 27. 4 | 42 | *Serenitas.* |
| 8 | N. O. | 27. 4 | 42 | *Serenitas.* |
| 9 | N. O. | 27. 4 | 48 | *Serenitas.* |
| 10 | N. | 27. 4 | 48 | *Serenitas.* |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 11 | N. | 27. 4 | 52 | *Serenitas.* |
| 12 | N. | 27. 4 | 52 | *Serenitas.* |
| 13 | N. W. | 27. 6 | 56 | *Serenitas.* |
| 14 | S. O. | 27. 9 | 64 | *Cœlum tectum.* |
| 15 | N. | 27. 8 | 58 | *Serenitas.* |
| 16 | N. W. | 27. 5 | 64 | *Serenitas, noctu hinc inde fulgura videbantur.* |
| 17 | N. W. | 27. 8 | 58 | *Mane pluvia.* |
| 18 | N. | 27. 8 | 60 | *Serenitas p. m. 80° veſpera nubes quæ fulgurabant, & pluebant.* |
| 19 | N. | 27. 8 | 64 | *Serenitas p. m. 80°.* |
| 20 | N. | 27. 9 | 64 | *Serenitas p. m. 80°.* |
| 21 | N. | 27. 8 | 64 | *Serenitas p. m. 80°.* |
| 22 | S O. | 27. 7 | 68 | *Serenitas p. m. 80°.* |
| 23 | S. O. | 27. 8 | 68 | *Serenitas p. m. 80°.* |
| 24 | N. | 27. 9 | 64 | *Mane ventus impetuoſus, per diem ſerenitas.* |
| 25 | N. | 27. 9 | 60 | *Serenitas.* |
| 26 | N. | 27. 8 | 56 | *Serenitas.* |
| 27 | N. | 27. 8 | 60 | *Serenitas.* |
| 28 | N. | 27. 8 | 58 | *Serenitas.* |
| 29 | N. W. | 27. 8 | 56 | *Levis pluvia, ventus impetuoſus p. noctem.* |
| 30 | N. | 27. 9 | 48 | *Serenitas.* |
| 31 | N. W. | 27. 8 | 52 | *Cœlum tectum.* |

Barometrum inter 27″ 4‴ & 27″ 9‴ tantum ambigebat, thermometrum inter 84° & 42°. Per longe maximam menſis partem ventus ex Septentrione flavit. Pluvia ad 9‴ aſcendit.

NB. *Barometrum & Thermometrum mane fuerunt obſervata; hoc ad Scalam Fahrenheitianam erat accommodatum.*

# *EXTRACTUM PROTOCOLLI*

## COLLEGII MEDICI ARGENTORATENSIS

### DIE XXII. JUNII 1762.

*Quum Inclytus Magiſtratus a civitatis noſtræ Archiatro peteret, ut Collegium Medicum ſolemne haberetur in huncce finem ut ab Eodem aliquod in Theorica Praxi fundatum Reſponſum daretur, quæ ſit natura morbi iſtius per tempus in regionibus tam noſtris, quam totius fere Europæ Epidemice graſſantis, unde fuerit ortus, quomodo ſibi ab iſto cavendum, eô perdurante gerendum ſit, an & maligni quid & contagioſi portendat? Nos votis Ejuſdem hodie reſpondemus, atque unanimi omnium Membrorum ore ſic concluſum imus: Quod hic qui nunc graſſatur morbus nil aliud ſit, quam mera Febris Catarrhalis Benigna, alias autumno propria, horrore miti, inſequente æſtu, capitis dolore, coryza, tuſſi & artuum laſſitudine ſtipata.*

*Cauſa hujus mali nulla quærenda eſt alia, quam varians atque inſolita aëris temperies, ſiquidem cuilibet notiſſimum, ſiccam admodum hiemem, jam medio Aprilis, æſtum adeo enormem excepiſſe, qualis Syrio ardente vix flagrare ſolet gravior, quem vero Maji fine & initio Junii menſium frigus tam acre inſecutum eſt, ut heri modo ad tres Thermometri gradus intenſius extiterit, quam ultimo menſe Decembri.*

*Nunc collectu facile eſt, quod in celeri ejuſmodi caloris & frigoris variatione, cum inſuper ſiccus ſemper atque vehemens Meſes flaret, illud tam neceſſarium tranſpirationis in- & externæ negotium minus debite fuerit adminiſtratum, humores corporis noſtri ſpiſſi & tenaces evaſerint, ſanguinis circuitus impeditus fuerit, hinc moleſtæ noxiæve ſtaſes humorum in pulmone & aliis corporis partibus ſurrexerint.*

*Hiſce nunc, niſi validam febrem comitem experirentur, optime in promovendo perſpirationem blandam, largum calidæ potum ſæpiuſve repetitum aſſumendo, atque ſibi ab aëre externo cavendo conſulebatur, qui vero*

*hocce ſuaſum vilipendebant, in majus periculum præcipitabantur, & eorum malum increſcebat ita, ut nonnulli Pleuritides & Peripnevmonias experirentur, quæ præſertim ubi jam labes viſcerum & vitia humorum aderant, lethales evadebant.*

*Iſti vero, qui rectum Medici conſilium ſecuti ſunt, magno numero, quinque aut ſex diebus elapſis, fere abſque remediis integræ ſanitati fuerunt redditi; ſiquidem in genere id eſt obſervatum, quod, quo mitius in curando hocce morbo actum fuit, eo felicius & citius ille fuerit ſuperatus.*

*Prophylaxis hujus mali in eo ſummo conſiſtit, ut eadem in corpore perſpiratio ſervetur, ejus nimius motus omittatur & imprimis ſubita refrigeratio omni cura evitetur.*

*Cum prudens pro cujuſvis temperamenti ratione adminiſtrata Venæſectio omnibus & ſingulis utilis valde deprehenſa fuerit, & perſpirationem impeditam reſtituendi certe maxime capax, dum humores ſtagnantes citiſſime reſolvit & in debitum circulum ordinat, multum id miramur, extitiſſe Atomos tales, quos valde alienos in rebus Medicis eſſe aut prodigioſa principia fovere oportet, qui Venæſectionem in hoc affectu Catarrhali diſſuadere, imo lethales effectus producentem accuſare potuerunt; quando nulla febris huncce affectum Catarrhalem comitatur, nullus Medicus rationalis ſuo ægroto ſanguinem ſine ratione extrahet, quando vero febris cum eodem conjuncta eſt, tametſi levis, exigit certe noſtra ars ſine mora Venæſectionem, & huic ſæpe, ſi non ſemper, præcipua morbi curatio eſt adſcribenda.*

*In genere, quemadmodum in nullo morbo, ſic & in hocce nulla methodus curandi univerſalis locum habet, quilibet prudens Medicus ſeſe circumſtantiis morbi & ægroti accommodat, inde facile eſt ad infirmam mentem eorum qui Venæſectiones in genere rejiciunt, inque ipſorum judicandi vim anguſto ſatis limine circumſcriptam concludere.*

*Juxta veracem omnium membrorum Collegii Medici ſententiæ dictionem, nec Unicus eorum contagioſi quid in hocce affectu deprehendit, & quamvis aliqui in dorſo rubellas puſtulas viderint, illæ mere tamen a tranſpiratione in declinatione morbi aucta ortum duxere & abſque periculo iterum evanuere.*

*Itaque quam procul ab eo abſumus, ut huncce apud nos hactenus graſſantem morbum, contagioſum & malignum pronunciemus; quin potius una*

nimi ore profiteamur, quod illi, qui poſt eundem lethales morbos experti fuerunt, ſibi ipſis tales, aut ex imperitia ſiniſtrorum Conſultatorum, aut propria noxia ſui adminiſtratione contraxerint: in ſe enim hic affectus nil periculoſi, contagioſi, multo minus funeſti fovet, modo neglecta tranſpiratio, vitia corporis antea jam prægreſſa, ætas ſenilis, aut alii morbi ἐπιγενόμενοι ægrotos in vitæ periculum præcipitarunt.

Id quoque vix reticere poſſumus, quod cum aër ſumme ſiccus fuerit, ſolum merus pulvis & arena, foſſæ urbis & fluvii fere penitus exſiccati, quod inquam homines per inſpirationem horum, & aliorum noxiorum effluviorum multum in ſe traxerint, quæ quoque variis ſui morbi fons extiterunt vel eundem adauxerunt, & in eo quoque, quem Julio & Auguſto expectamus æſtu, periculoſiſſima ſymptomata excitare poſſunt: hinc optandum foret, ut Inclyti Magiſtratus cura clementiſſime eo tenderet, ut tempeſtate ſicca crebrior perfuſio platearum atque eluvio foſſarum debite adminiſtretur.

Decanus, Prodecanus reliquique
Profeſſores atque Doctores Practici
Civitatis Argentinenſis.